

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST

Treći Trg

broj 22/2008

Glavni i odgovorni urednik
Dejan Matić

Urednici
Milan Dobričić
Mirjana Petrović

Likovni urednici
Branko Marković
Dragana Nikolić

Dizajn korica
Dragana Nikolić

Spoljni urednici
Šejla Šehabović
Jelena Angelovski
Petar Matović
Dragoslava Barzut

Lektura i korektura
Treći Trg

Na koricama
Shoes, William Burroughs's Stuff
Copyright © Peter Ross

Izdavač
Treći Trg
Jurija Gagarina 37/63
11000 Beograd
+381 63 8705 007
trecitrg@gmail.com
www.trecitrg.org.rs

Copyright © Treći Trg

TREĆI TRG
e-časopis za književnost
Broj 22 Godina V Beograd 2008

Sadržaj

TREĆI TRG
5 Enes Halilović

POEZIJA

- 7 Miloš Romčević
- 10 Darko Perović
- 13 Marka Tomić Đurić
- 17 Borjana Mrđa
- 20 Natalija Ž. Živković

PROZA

- 25 Jasna Žarković
- 28 Vanja Niković
- 32 Simon Kovačić
- 36 Ivan Marković
- 41 Duško Mrđa
- 44 Ivan Antić
- 47 Marko Dujić
- 56 Tamara Kesić

PREVOD_POEZIJA

- 61 Eva Zonenberg
- 63 Jozef Straka
- 70 Kristin Berget
- 74 Roland Orčik
- 87 Valerio Kručani

TREĆI TRG

ENES HALILOVIĆ rođen je 1977. u Novom Pazaru. Pripovedač, pesnik, dramski pisac, pravnik i novinar. Radi kao dopisnik dnevnog lista *Blic* i Radija Slobodna Evropa. Uređuje književni list *Sent*. Objavljuje je zbirke stihova *Srednje slovo* (1995), *Bludni parip* (2000) i

Listovi na vodi (2007), zbirke priča *Potomci odbijenih prosaca* (2004) i *Kapilarne pojave* (2006) i knjigu drama *In vivo* (2004). Učesnik Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.
kl_sent@yahoo.com

AGAMEMNON

- Osta li u nama bar tri kapi od tih starih Grka?
  1. Na istom kopnu umiremo.
  2. Argonauti su iz Crnog mora uplovili u Dunav,
  3. A naši kazivači pjesama narodnih Nose kratke štapove, izrezbarene,
Baš kao Homer što je nosio.
- 4. Čujem danas da je razbojnik Feriz, s početka dvadesetog vijeka,
Usmratio podanika svog (pred očima cijele bande)
Jer je ovaj ridoao na vijest
Da mu se žena s komšjom viđa.

*Neću da zbog njegovih suza
Vi sumnjate u vaše žene, rekao je Feriz
Koji nije znao da na ostrvu Temidu, blizu Troje,*

Ujede zmija vojnika Filokreta
Pa mu nabubri rana i silno zasmrde
Da je morao Agamemnon čamcem na drugo ostrvo da ga
iskrca
I kad se vrati, reče vojnicima:
*Neću da od smrada jedne rane
izginete nadomak Troje.*

– Osta li u nama bar tri kapi od tih starih Grka?

POEZIJA

MILOŠ ROMČEVIĆ rođen je 1974. u Beogradu. Završio je prvu beogradsку gimnaziju, studirao na Poljoprivrednom fakultetu, za to vreme paralelno se bavi proučavanjem ezoteričnih učenja i svira u različitim muzičkim andergraund projektima. Trenutno svira gitaru i peva u punk/metal grupi DAŽD. Radi u knjižari PLATO.
katapultir@yahoo.com

BUKTE MI RANE KRVLJU ZAPADNOG SUNCA

Nem je petao za noge obešen
Od oltara pogledi su okrenuti
I suze samilosti i suze besa
Sve je presušilo

Krik oluje uzalud čekamo
Tišina nas grobom svojim guta
Neprimetno ko oštro sečivo
Nebo se srušilo

Bukte mi rane krvlju zapadnog sunca...

***

Jednom smo isekli drvo, badem, da bi tu iskopali bunar. Kada se krošnja srušila,
videli smo da je puna mlađih plodova, koji nisu dočekali
jesen. Prvi put da je tako lepo rodilo. Bilo nam je žao i peklo
nas je iznutra, pa nas je onda to prošlo i zaboravili smo. Ali
voda iz tog bunara još uvek je gorka.

***

Još umotan u paučinu snova
Budim se zamršene kose
I još zamršenijih misli
Čvorove je teško razmršiti
Ali niti tu najlakše pucaju
Misao bez korena gubi svoj smisao
I gadi nam se dlaka u ustima

***

na betonskim pašnjacima
gde korov mržnje najbolje uspeva
napasamo duše svoje gladne emocija
provide se anemična tela
i ispala rebra naših ličnosti
pri pokretu zvone u akustičnoj praznini
ni pljusak najvrelijih suza
ne može da oplodi čvrstu strukturu naše podloge
utabani grešni vekovi stvorili su
pustinju sadašnjosti i beskrajno ništa budućnosti

***

Gledam te iz mraka moje sobe
Stojiš na pragu smešiš mi se
Iza tebe svetlost kipi na poljima
I cveće se znoji medom
Igra paučina na mojim prozorima
Na mojim kapcima
Vetar je uneo polen unutra
Kada si otvorila vrata
Topao vetar tera me da plačem
Ne zovi me da izadem napolje u proleće
Jer rodio sam se u jesen
Posle poslednje žetve
Kada teške kiše ispraćaju pogrebe
Ne zovi me da izadem u proleće
Ne umem da mu se radujem
Kao ptice čija pesma mi cepa grudi
Navikao sam na sivo i mrko
Na pepeo i orahe po čoškovima
Na drvene kutije i paperje u kosi
Boli me šarenilo jarkih boja
I gušim se od mirisnog vazduha
Ne zovi me da izadem
Ne mogu da se rastanem od svojih snova
Na suncu oni blede
Ne zovi me u proleće
Jer rodio sam se u jesen

DARKO PEROVIĆ rođen je 1974. u Beogradu. Osnovnu i srednju školu završio je u Podgorici. U periodu pohadanja srednje škole nastala je prva zbirka *Anticitati* (1993). Šest godina živeo je u Ruskoj Federaciji. Četiri godine živi u Kikindi (gde je nastala i zbirka *Amoralita*, 2004). Trenutno živi i radi u Podgorici kao profesor razredne nastave. Napisao je do sada tri zbirke neobjavljene poezije (*Anticitati* 1993, *Amoralita* 2004. i *Retrospektivna poglavila* 2008.).

ranost@yahoo.co.uk

IZ CIKLUSA:

IDIOM: BESKRVNE BLIZINE: MORZEOVSKA IMOVINA

ŽIVOT: ZAKLANA PRIRODA

G. Ivkovu

nema opomene – Leša klena – oštro naglašene;
bila je nešto trepetavo-nežno-fluorescentno
i nije navodilo na tragično... –
...bol – to bejaše (kontrapunkt ravnoteže) – potisnuti – svetli
prizvuk

...Trajanje...

a krv – samo konceptualna slika;
pa proplanak (okačen o horizont) – pa struna u
prašini (kiša je tuče):
teče šapat-u-Mraku –
prenaglašene sobe

i život kao Pajton-percepcija jednog radikalnog
oblika-muzike...

pa slika – pa zvuk (reč u vetrnu –
graniči se sa groznicom)

molitva – večni zagrobni mir.

UMESTO ASTRONOMIJE: ANATOMIJA ZALASKA

Z. Vukanoviću

Pri
zagledanosti u polja ječma (pojmovi samoslobode)
shvatio sam značaj mirisa – iako je
tužan – saznanje o nemim-florinim-znacima
procvetalo me je.

Pesma (svesna tragičnost)
prebolela je zalazak sunca – rumeni prasak bola
vreme u vazduhu – kao gubitak hemoglobina u krvi –
počelo je isčezavati;
zagledan (dok oči vodile su svoj život)
uz glasove vetra – pevao je gospel letnje oluje
razmišljaо sam o rastancima – nasilno prijatelji – isčezavaju;
stoga – zar ne bi bilo bolje pobeći
u paranoju (organizovani kompleks zle kobi)
kada je u smislu postojanja
još samo apsurd višak života –

... možda bi se čovek oslobođio duše?...

a možda sam
P. S. tada još bio dete sna
i ne znadoh da je gubitak razuma
najveći dobitak bezbrižnosti!?

PRISEĆANJE: SPEKULATIVNA FANTAZIJA

V. Ištvan

Prisećam se (sumrak potapa okna) – sedim predskazan
u svakom prizoru sna –
oblaka koji kasne na horizontu.

Pomislim – Anđeli: freske: horovi
sediš kraj mene!... –

no nema te
ne sediš – ne stojiš – ne letiš
jednostavno
u ovoj širini tuge
jedino je moje telo nemušću izmučeno

– ni traga
a znala bi reći da put je dan –
...to je to
pogubno – kao mir posle uzbuđenja –
glasovi zamrli u prizvoru fiksirane misli
život koji se čini
prividnim

voljeni prostor: žrtva tišine.
Šapat – (želja za istrajnošću)
rezak glas vетра... –

tek sada
hrpa snega ovekovečila je
trajanje bola (pučanje leda na usamljenoj reci)
korake kroz maglu
plašt grča na putu
nežno blato bez otisaka
(kao da tuda nikada nismo prošli).

MARKA TOMIĆ ĐURIĆ rođena je 1982. u Valjevu. Diplomirala je Istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Poeziju je objavljivala u *Koracima*, *Arsu*, *Beogradskom književnom časopisu*, *Rukopisima 29*, *Balkanskom Književnom Glasniku* itd. Objavila je tri zbirke poezije: *Veštačka oplodnja* (2000), *Pokloni i prosci* (2001) i *Oslobadanje delfina* (2002).
marka.tomic@gmail.com

KAREL APEL (U NARODNOM MUZEJU)

Ljubičasta žena
kao da je slikana puderom.
Odmara kapke – male tapiserije.
U nastavku zida
staviće cveće u hladnu vodu.
Orah od magle – riznica na vratu.
Vreme u muzeju – nesanica s cvetnim printom.

KNJIŽARA NA TRGU

Taj pisac voli bedekere
i ima rođake koje u svojim tridesetim
postaju žene za zabavu.
On beleži trenja u hotelskim sobama i
koincidencije vlasnika jedne knjige.
Pušta da se njegova biografija dodiruje sa drugim.
Svoje beleške uvek ostavlja u ukrasnim kutijama.

POVORKA

Skupocena noć na našim kaputima.
Njen glas će ostati
beleška na crvenom vosku.
Salonski orkestar
tetovira pliš kratkim suzama:
violina,
kašljanje u hodniku,
sat,
oko,
kontrabas,
zamka,
viola (može i dve),
broš,
prašina na cipelama,
rog.
Sve se slilo u ravnicu,
na periferiji grada,
tešku i tužnu
kao palestinski pesak.

POVRATAK BLUDNOG SINA

Kašasta svetlost u iznajmljenom stanu.
Začini se spuštaju sa gornjih spratova,
i greju njegove botaničke misli.
On, stanar ovog sveta,
upregnuće bočnu savest i vratiti dugove,
očistiće kupatilo od neke slučajne krvi i
mirno sesti u kariranu fotelju.
Do sada on je živeo
u šizofreniji provincije i
napetoj religioznosti.
Sada je pronašao knjigu, široku kao vazduh.
Fotelja je udobna,
a kafa topla.

PROJEKAT ZA LAGANE SNOVE

Brodovi u kamenu.

Lenjost Mediterana.

Savršena arhitektura je sva od perja i kanapa.

Smokve se suše na dlanovima i zidovima.

Čupovi – kao male devojačke sobe.

Hedonizam je u glini.

Intimna dekoracija za misao arhitekte.

ROAD MOVIE NESIGURNE LEPOTE

Ja sam svedok argentinskog ludila.

Verujem u magičnost kuća

sa ribljim krljuštim umesto krova.

Verujem da kada slonovaču staviš pod jastuk,
igraš tango celu noć.

Suknja treba da bude crvenija od karmina,
korak lepši od poklona.

Nisam se zbumila.

Umem da prepoznam trenutak najveće tuge.

SVE TO ONE ZNAJU

„Blues je kada se dobar čovek oseća loše“

Walter Hill, „Raskršće“

Može mijuzikl

I kolaž od banane i kestena

I valcer – duetna igra od 3/4 takta

I japanski drvorez

Može i crtež srne.

Može i vestern

I venecijanski sapuni
I kineski akvareli na svili
I svi sledbenici Koltrejna

Može i čaj pomešan sa vazduhom

Može i savremena umetnost – akcioni film bez predaha.

Ali, devojčice su nekada mogle da crtaju male golubove
i da budu srećne.

Sada su žene i više vole da napišu poruku
i nikome je ne pokažu.

BORJANA MRĐA rođena je 1982. u Banjaluci. Diplomirala je na Akademiji umetnosti u Banjaluci 2005. godine, odsek likovni, smer slikarstvo. Trenutno završava magistarske studije na istoj. Radi kao asistent na predmetu Slikanje. Imala je više izložbi, dobila je više nagrada. Objavljivala je poeziju i prozu.
mrdja_borjana@yahoo.com
www.borjanamrdja.com

OČNI TREPTAJI

Očni treptaji biju vjetrove putanje u vatri.
Gledanje u daljinu boli i priziva oči da se ogledaju u sebi.
Upoznavanje lika oslobođa golubove iz kožne krletke.
Put povratka iscijeljuje krilato biće i njegova odjeća sjaji.
Plamen na vrhovima zemaljskih prstiju sagorio je sidro.

Čekam noć,
kada tijelo može nestati sa vjetrom...
Goruće krošnje prerastaju u spokojno prostranstvo
i naslućuju mir
koji noćni leptir kroji dužinom svojih krila.

NAJVEĆI CVIJET NA SVIJETU

Topli vjetar ne da mi da spavam
i mami me na terasu tropskim mirisima.
Njegova osobina je da iz daleka huči morske tajne.
Slano kamenje i koža sunca,
zelene usne,
minđuše – banane.

Vodi njegov vijugavi put, nevidljivi put,
Slatki nemir u jatima delfina.
Rasipa se kao pijesak grč bića
i povlači se sa rakovima u mekanu morsku travu.

Ako bi mi sada nikla krila
otišla bih u nabujalu tropsku šumu
da vidim najveći cvijet na svijetu.
Kažu da je tri puta veći od čovjeka.

ROĐENJEM

Zašto si me otkrio
ispod svoje šarene plesne haljine,
toliko su nam već srca
u melodiji tištine srasla?

Kome da potečem sve što sam izvirala
u tvojim potocima?

Na kom instrumentu da sviram
nepregledna stvaranja
koja si za mene komponovao
slušajući jesenje zvijezde padalice?

Zašto si me poslao da idem
iz tvoje nebeske hladovine
baš kad sam ti tkala sunčanu haljinu?

Željela sam da budeš lijep
kao svebojena duga ispod koje smo se sreli.

Zašto si me odvojio od sebe
kad sam posljednju zraku utkivala
u haljinu namjenjenu tebi jedini?

Pomračio si sunce mjesecom,
a mene rodio na zemlji.

SREDNJI PUT

Sa nekim sam u snu pričala.

Probudila sam se između noći i dana
i znala sam.

Umila sam se jutarnjim ogledalom
i vidjela sam,

protegla sam se do linije horizonta
gdje je čekanje prestalo.

Nazula sam dva oblaka i upoznala nebo
nekada – mislila sam – ono je prazno plavo.

U snu mi je neko dobro znan odgovorio –

nije imao lice
nije znao da priča
rascvjetao se i dao mi sve što je sazrio.

NATALIJA Ž. ŽIVKOVIĆ rođena je 1982. u Beogradu. Stvara u tri književna roda, kao i multimedijalno. Poeziju je objavljivala u zbornicima i književnim časopisima (*Trag*, *Disovo proleće*, *Pilot* (KGK), *Rukopisi*, *Čuprija na Jasenici...*), kao i na internetu (BKG, Metafora,

Knjigomat, *Locutio...*). Objavila je elektronski roman za mlađe tinejdžere *Putujuće pozorište Genijalci*. Komad *Smrt i život Aleksandra Puškina* izведен je u Ruskom domu u Beogradu. Poezijom je zastupljena u finalu poetskih festivila mlađih u Zaječaru 2007. i 2009. i Vrbasu 2008.

chany904@yahoo.com

PODLAC

Slobodna Inspiracija
i Poretka Negacija
drže se za ruke i skakuću

Priđe im čovek
pa kaže:
– Hoćete li
„Kiki“ bombone?

Odgovaraju:
– Ne! Nećemo
Već smo
prekjuče
zube
oprale
i sad nema smisla da radimo
takve stvari

Čovek kaže: – Ma, niste sigurne,
zar ne? Hoćete li samo po jednu,
pošto... Možda?

S kikotom njih dve
otrčaše

lepršavih sukanja

Propade
čovekov podli

pokušaj podmićivanja

ZAMISLI

Zamisli
Džon Lennon svira klavir
pored njega je ona – Ono
odeveni su opet u belo
(ali sada je tako jer su mrtvi)
i Lennon svira
a Joko postaje mlađa i mlađa
sve dok se ne pretvori u
bebu
i plače
a on svira
a ona plače
tako lepo plače da pogađa svaku notu

sunce pada kroz belu zavesu i

ako je nekad mračna strana i postojala
sada više ne postoji...

UDAH II

*Biće sam iz Prirode. Kada koraknem, udišem.
Na fakultetu, u prodavnici,*

udišem

***

Ova čovečica blesava je. Ne vidi: Svet je u strukturama.
Ne shvata: fontana. Kaže: „kamen oblikovan iz koga izlazi
voda“

Ne razume: ne postoji „kac-rukavica“

Između predmeta jasna je: granica.

Ne navlači se i kaciga i rukavica

Ne postoji: pola-kaciga,

pola-rukavica.

Ova čovečica blesava je. Ne vidi: Svet je u strukturama.

Misli: onakav je kakvim ga ugleda odojče

kad krikne, udahne vazduh.

UDAH III

Prašina se hvata za nogavicu

Znači: Jesam

Zaslepljuje svetlost dana

Osmehujem se: Jesam

***

Dok njihala sam se na ljudjašci u visine goleme ugledala sam
baš tad stvarane predele
Mnogo toga raznog i

taj prašnjav drum.

Videh i – „Jesu“: „Mnogi ljudi koje nikada nisam upoznala“

Na primer, Neko Nepoznat, veseli se s „decama“
iza predalekih prozora...

***

Kartu moju – na sto:
– nisam još stigla da
crljam u zatvoru.
– nisam još stigla
da kockarka budem.
– nisam stigla
da budem svirač orgulja.
– nisam stigla
da bez noge budem.
– nisam stigla da imam osmoro dece, ili
jedno.
– nisam stigla da budem
„neka Tereza“.

Na primer.

Druge stvari dobre i loše što stigle me
odsmejah il otpłakah
što jače.

Ovako: Uđahnem.

Vreme je: Sadašnje

***

Telo nam je, dragi, poklonjeno
toplo, sve starije

I, dragi,
poklonjene boje

I, dragi, dva postoje Sveta:
Ovaj, i Savršen

Kad udahnemo, dragi, tada se zahvaljujemo.

ZAŠTO MI RUŠIŠ SNEŠKA?

*Zašto mi rušiš Sneška?
Napravila sam ga od prirodnog snega
Donela sam lonac
probušen zardao
I šargarepu što će je
pojesti veverice
Stavila sam mu privremenu metlu
Nek čisti deo dvorišta
oko sebe. I
drvca kao lice
što su ih grickale veverice
Zašto mi rušiš mog Sneška?
Za njega
pohabala sam rukavice
Idi u drugo dvorište bez snega
ako već ne voliš Sneška*

***

U dvorištu starom. Deca. Po studeni

prave Sneška. U

nedogled

Snežnovlasa deca.

Od Beloga

podiju Sneška

PROZA

JASNA ŽARKOVIĆ rođena je 1963. u Beogradu. Profesor književnosti, lektor. Piše poeziju, kratke priče i haiku. Objavljava je u periodici.
jasnaz@obrazovni.co.yu

PRIČA

Slušao ovih dana priču. Dobra. Znate ono: Bio jednom jedan On. I bila jednom jedna Ona. Ali, molim vas, ne ono jedanonjedna-onaxputa. Priča o jedno njih dvoje, kao to dvoje: On i Ona On je lutao... kao... kako bih vam to, filmski, najlakše: čovek na pruzi – nogu pred nogu, kao da je napuštena... a pruga radi... Radi, bre!... vozovi prolaze... svaki put ga srce na vreme skine. Ona je stajala... kao... kako bih vam to, romaneskno, najlakše: napravljena za sve lepote ovog sveta... voljena, ma da... volela, ma da... a nepoljubljena. I стојi tako ona, ko da čeka... zna, o vrlo dobro zna šta, a tako bi da to oseća... a on korača, ko da nema šta... i da nikad neće stati... i kao da više ništa ne želi... a želi tako kao da To neće nikada moći imati. Oni su... mogli su... i rekoh, dobra priča... jer... al da ipak čujete... kako bih vam to, dramski, najlakše, pa da, njihovim rečima:

Uh, mi

- I, šta kažeš, ti: kako ovo, mi?
- Ne znam koje. Koje mi?
- Ma ovo, mora da si videla, i ti: kako isto muziku pleše, i ljubi pa ne ume stati, i plače na iste reči, i neće na iste stvari? Ovo što se srelo a da nismo znali. I što se odmah znalo. A Ja i Ti nismo upoznali.
- I nismo ni hteli?
- Da (dosta što smo bili). To (što smo ukrali).

- To mi?
- To. Što? Zar ne i Ti.
- Da. Ali to nije moje mi.
- Kako nije? A koje je onda? Kako nije, jer koje je onda moje Ti u tom mi?
- Potraži kod mi što različitu muziku isto pleše i ljubi, ko da nikad nije i neće nikad stati, plače na iste snove, i hoće na druge stvari (a uvek hoće), i daje one prste da se izmisle preplitaji, i traže, traže nalažaji – pod: njihova.

Njihova

Pa On, kad pročita šta Ona kaže: – Au bre mala, al ti to mrtva ozbiljna, ništa ti to ne valja. Pa Ona, kad vide kako On čita:

– A biće da za lepotu samo za lepotu više nema vremena.

Seci! Kog vremena? Poezija, bre, poezija.

Igrao: Muškarac u ulozi dečaka. Čoveku.

Igrala: Žena u ulozi devojke. Čoveka.

Sudarili. Iz želja.

Ljubili. Iz nehata.

Razišli. Iz života.

Želeli. Iz sve bližeg beskraja.

Voleli. Do skoro samog kraja.

Znao? Nije mi ona pričala.

I glas iz off-a: Kraljica: Ne uzimaj više deci te kolače! Ima, sve vreme, i za tebe. U onoj drugoj činiji.

SUSRET

Bio je siguran da to nije za njega, potpuno siguran da nema tu šta da traži, uveden da je to iluzija, želja koju neće moći da ispunii, i, stoga, je li, ama bre... nikakvog smisla nema Zaljubiti se.

Ako dobije još jednu tezgu, pokriva se za taj mesec. Dalje će videti. Sledeći mesec. Je daleko. Ovoga će i spavati pristojno. Čak. (Mada... da li je potreban ovoliki kontrast? Bilo bi bolje da ga ne koristi, mislim.)

Ako i sutra dobije piće, možda bi mogao da pomisli? (Od nje? I gde je tu prepreka? Sad prebrzo otvara...)

Ako ne padne (kiša!? – nemojte, molim vas), ako danas položi, časti-

će sebe onim pivom koje toče samo u gornjem gradu. Častiće (mislim da imamo početak).

Častiće sebe pivom, odlučio je. Ako položi. Šteta što ona teško da bi ušla u taj pab... dobro, da, ne bi se osmelio da časti i nju, ali bi bilo divno gledati je svečano raspoložen. A ko zna, možda to raspoloženje donese nepoznatu hrabrost. Čitao je negde da se ne mora sve dobiti – rođenjem, steći ili naučiti, da tu i tamo nešto postane naše onako, neobjašnjeno kako, neznano, ali postane – trenutno i trajno. Eto ta hrabrost, na primer, kada bi tako... I dalje bi...

...ona možda prihvati piće, u tom laganom pokretu za šankom, *Konobar, moje, a za gospodicu...* prepoznata bila hrabrost o kojoj mašta (Ona ili on? Dobro je, može za oboje...), pa ide osmeh ili naklon a možda i par reči.

Onda bi (možda? možda, možda, mora možda), možda, saznao da često dolazi u grad, da tu ima prijateljicu, da je antikvarica iza čoška jedna od najboljih u zemlji, da dolazi vozom, da voli vozove, da voli šumu, da ne voli kišu (dobro, može), da će rado otići sa njim na taj koncert... da ne veruje u slučajne susrete. Odnosno: da veruje da slučajnosti nema, i da je tužna zbog svih susreta koji su se desili a nisu. Naravno da joj ne bi rekao da nije slučajno, i da bi nastavio da bude hrabar. Ona bi osećala ležernost sa kojom je sluša, sa kojom pali cigaretu, sa kojom vodi upoznavanje i koja pravi njenu. I to bi počelo da biva ono što ona želi. Čitavu večnost (Koju nemamo, a opet je koristimo.). Ono u šta je verovala, ali prestala da se nada da će se desiti (Mnogo reči, ali su poređane. Dobro.). A onda bi sve stalo. Slika koju je želeo je tu. On ne zna želi li je. Stvarno.

Zamrzava, okreće glavu ka šanku, naručuje piće, okreće glavu ka sebi, ispija, ustaje, okreće glavu ka izlazu. Izlazi.

Bio je siguran da to nije za njega. Ne samo da je sve bila više.

I Priča je trebalo da bude o tome i o tome smo priču ispričali.

Ali je kraj ostao zamrznut. Bila je, sve, i više, i od njega, i on nije želeo tu priču, a onda je zamislio kako može da je dobije, ipak, poverovao da može da je voli, ipak, zapalio cigaretu i pustio je da uđe, osetio da može da ostane, ipak, i dobio sasvim drugu priču (Ne, dobio je priču.). I dobio priču.

Da odmrznemo?

VANJA NIKOVIĆ rođena je 1974. u Beogradu. Ekonomista, samostalni računovoda. Piše haiku poeziju, prozu, prikaze karipskih pisaca.

Dela su joj prevedena na engleski, španski, nemacki, japanski jezik i zastupljena je u zbornicima i antologijama. Dobitnica je nagrade *Laza K. Lazarević* za najbolju neobjavljenu pri-povetku 2008. Saraduje sa književnim i dnevnim novinama u Srbiji i Dominikanskoj Republici. Živi u Dominikanskoj Republici.
vanjanik@yahoo.com

DNEVNIK

Moj život nikada nije bio naročito uzbudljiv. Mislim na deo života koji ljudi nazivaju „stvarnim“.

Možda sam imao deset godina, kada sam otkrio fantastični svet snova. I moj život, odjednom se pretvorio u napetu avanturu sa vrtoglavim zapletima.

Kada sam napunio devetnaest godina postao sam svestan da imam ozbiljan problem. Naime, sa devojkom koju sam upoznao u knjižari, proveo sam noć. Kada sam se probudio, neznanka me je posmatrala uspaničeno. Pitala me je da li sam svestan da razgovaram sa Borhesom dok spavam. Na španskom. Izmenjenim glasom. I da se smejem. Plaćem. Urličem. Da su mi crte lica izobličene. Neprepoznatljive.

Udahnuo sam duboko, i skoro počeо da joj objašnjavam... Ali, ona je nestala.

Nešto kasnije, shvatio sam da ne bih znao šta da joj kažem... I da je moj najveći problem što ni meni više mnogo toga nije bilo jasno.

Nisam bio sposoban da razlikujem snove od stvarnosti.

I tako sam počeо da pišem dnevnik.

Zapisivao sam banalne stvari. Šta sam doručkovao. U koliko sati sam se probudio. O čemu sam razgovarao sa prijateljima.

Dnevnik je postao moja jedina veza sa stvarnošću.

Dugo sam bio siguran da sam samo u snovima živeo na egzotičnom, tropskom ostrvu. Listajući dnevnik, shvatio sam da se povremeno čujem sa svojim priateljima iz dalekih zemalja. I da me pitaju kada će se vratiti na Jamajku.

Mislio sam da imam devojku bledog lica i duge, crne kose. I da noći provodimo slušajući džez i posmatrajući nebo. U dnevniku sam pročitao da nemam devojku. Ni priateljicu. I da trojica mojih najboljih prijatelja žive na različitim kontinentima.

Svoju ekscentričnost pravdao sam profesijom. Svi pisci su manje ili više čudaci, mislio sam. U dnevniku sam saznao da sam službenik u velikoj firmi, čiji naziv nisam znao, jer ga nisam napisao.

Jutros sam se probudio neobično raspoložen. Razmišljajući o jučerašnjem danu, glasno sam se nasmejao. Bio je to najlepši dan u mom životu. Nisam mogao da se setim zbog čega.

Uzeo sam dnevnik. Otvorio poslednju stranicu. I saznao da sam juče popio otrov. Da mi se smešila smrt, dok sam pisao. I da sam joj uzvraćao osmeh.

Zamišljeno sam posmatrao svoja bosa stopala.

Zašto sam popio otrov? Šta se desilo, kada sam prestao da pišem? Da li sam mrtav?

Satima sam sedeо, ne pomerajući se. Soba je postala mračna.

Odjednom sam ustao. Zatvorio dnevnik. Položio ga u drvenu kutiju. Zaključao je. I stavio je na najvišu policu ormana. Iza knjiga.

Glasno sam zevnuo.

Više mi nije bilo bitno da li moje telo postoji u fizičkoj formi. Duhovno sam bio iscrpljen. Dakle, moja duša egzistira. I potreban joj je odmor.

Legao sam na krevet. Pokrio se debelim čebetom. I zatvorio oči.

Moj dan, konačno je mogao da počne.

DOBRO DELO

Tačno je 8h. Sedu kosu pokrivam plavom vunenom kapom. Oko vrata pažljivo obmotavam šal, iste boje. Navlačim zelene rukavice. Osećam blagi talas nezadovoljstva. Rukavice su tople, ali neodgovarajuće boje. I stalno odlažem da kupim prikladnije.

Uzimam svoj stari, drveni štap. Navika, koja se jednog dana pretvorila u potrebu. Spreman sam za jutarnju šetnju.

Uživam u rađanju novog dana. Poznatim i nepoznatim ljudima, uz blagi smešak, poželim prijatan dan. Često ne obraćaju pažnju na moj srdačan pozdrav. Pogledi su im odsutni. Koraci brzi. Možda me i ne čuju. Ali, meni to ne smeta. Neki drugi dan će biti bolje raspoloženi. I, onda će mi se široko osmehnuti.

Sedam na obližnju klupu. Iz džepa vadim kesicu sa ostacima hleba. Oko mene, golubovi mašu krilima, naviknuti na redovni doručak. Uskoro ću i ja, kao i oni, imati krila. Bela ili crna... ko zna?

Dve prazne pivske flaše leže pored klupe. Ustajem, podižem ih i nosim do kontejnera.

Volim da činim mala, korisna dela.

Polako koračam vijugavim ulicama. Ispred mene visoki starac nekud žuri. Ne mogu da ne zapazim kako se trudi da hoda uspravno. Beli mantil i bela kapa skoro da ga i ne štite od hladnog vетra. Desnom rukom steže izlizanu kožnu torbu, stariju od mog šтапа.

Odjednom, odnekud se pojavljuje visok čovek u crnoj odeći. Lice mu je pokriveno crnom bradom. Ne stižem da mu vidim oči. Jedva uspevam da primetim da mu ruke štite tople crne rukavice.

U sledećem trenutku čovek grabi torbu od starca.

Počinjem da trčim, koliko mi snaga dozvoljava. Ne obazirem se na podmukli bol koji osećam u nozi.

Starac nemoćno zapomaže. U očima mu se ogleda užas. Gubi ravnotežu. Uz očajnički krik pada na trotoar. Ostaje da leži, povremeno trzajući nogama.

Udaram siledžiju štapom po glavi. Iznenađeno se okreće. Tek posle trećeg udarca, začuđen, pada.

Starac se neočekivano hitro podiže. Uzima svoju torbu. Ne pokazuje da je svestan moga prisustva. Zvuci njegovih koraka kvare jutarnju tišinu.

Čovek u crnom polako ustaje. Ćutimo.

„Zašto napadate stare ljude na ulici?“ prekidam tišinu. Ipak sam ja star čovek i nemam mnogo vremena za čekanje.

„Čovek koga ste spasili je moj otac. Boluje od Alchajmerove bolesti“, besno kaže mladić. Brzim koracima se udaljava.

Kroz grane drveća zamišljeno posmatram parčiće neba. Počinjem da se pitam šta su dobra, a šta loša dela. Koliko sam puta bio u zabludi, ubeden da se ponašam časno?

Ulazim u stan. Skidam kapu i šal. Otvaram prozor. Razmišljjam o neobičnom događaju. O nesrećnom starcu koji je zalutao u sopstvenom svetu. I mladiću, obučenom u crno.

Na prozor sleće crni golub. U njegovim očima vidim sebe. I svoj crnobeli svet predrasuda. I shvatam... da sam ja samo jedno nesavršeno biće, koji se trudi, da ponekad čini korisna dela. I ne izneveri sebe.

Zatvaram prozor. Uzimam telefonsku slušalicu. Pozivam komšiju na partiju šaha.

Za danas je dovoljno dobrih dela. I apstraktnih misli.

Ipak sam ja jedan stari čovek, koji nema još puno vremena za filozofiranja.

SIMON KOVACIĆ rođen je 1975. u Beču. Odrastao je u Donjoj Austriji, živi u Beču. Pripovedač, tekstopisac i pevač, asistent režije za pozorište i operu.

JEDNOM MORA DA KRENE!!!

Duže vremena sam živeo kao podstanar kod izvesne gospođe Vidrih i kod nje sam imao relativno malo slobode, morao sam da se upravljam prema njenim godinama i njenoj osjetljivosti, a danas sam srećan zbog toga i ludački uživam da sedim na svom malenom balkonu koji izlazi na mirno i zeleno unutrašnje dvorište, da stavim noge na stoličicu, pušim cigaretu i razmišljam o tome da u ugovoru o zakupu stoji moje ime. U poslednje vreme često razmišljam o periodu provedenom kod gospođe Vidrih i pada mi na pamet da sam uglavnom bio u veoma dobrom raspoloženju kada sam izlazio iz stana. Koliko je to imalo veze s gospodom Vidrih, uopšte nije lako odgovoriti. Ipak mogu da zamislim kako sam jednostavno bio rasterećen od uvek vrebajućeg prisustva gospođe Vidrih i to olakšanje je uticalo da budem posebno svestan svojih mogućnosti, pričam komšinici s kojom ponekad zastanem u hodniku na nekoliko minuta.

Tada sam još studirao i preko nedelje sam morao da pratim predavanja i seminare, čitam tekstove i pripremam ih, pozajmljujem i vraćam knjige, pišem pripreme za seminare, morao sam da se dogovaram s kolegama za mesto sastajanja i to ispoštujem. Uopšteno gledano, sve se odvijalo prilično dobro. I pored toga bojim se da se sećam tog vremena, sasvim jednostavan i dubok strah koji s godinama nije oslabio. To je uznemiravajuće, naporno i škodljivo za moje stanje. Ponekad me obuzima težak osećaj krivice, čak među ljudima koji me ne poznaju i koji me se ne tiču. Zamišljam da gledaju kroz mene i vide kakav sam zaista. U takvim trenucima, i onda kada putnici u tramvaju ili gosti u nekom lokalu ništa ne primećuju, i određena žena ili određeni muškarac koji su za to odgovorni, gubim kontrolu nad samim sobom ili veru u sebe. To je preterano, a istovremeno uopšte i nije. Nijedno nije pogrešno, odgovaram novoj devojci mog brata. Pitala me je kako sam.

Kada sam se jedanput probudio veoma rano – bilo je veoma tih, gospođa Vidrih još nije slušala radio – posmatrao sam jutarnje

sunce na zidu, koje je u moju sobu upravljao jedan prozor na višim spratovima. Svetlosna mrlja se pomalo pomerala, prozorsko krilo protresano je vетrom ili koracima u stanu, razmišljao sam. Moje telo je bilo lepljivo i neokupano, čebe mokro od iscrpljujućeg sna koji je bio kao višečasovna jadikovka. Presavio sam jastuk, stavio ga iza leda, tada legao uspravno i rekao sam sebi: da. Pogledao sam oko sebe i još jednom rekao: da. Iz kreveta sam otišao do fotelje na kojoj je visila odeća, uzeo sam gaće i pogledao da li su još uvek bile čiste i pomislio: ne. Otvorio sam fioku s čarapama i donjim vešom, i rekao sam: da, danas uzimam ljubičaste čarape, ne, danas uzimam svetloplave čarape. To su sitnice. To mi je bilo važno i ostalo mi je važno, stoji na cedulji iz – može se zaključiti po rukopisu – 2001. godine koju sam pronašao u nekoj knjizi.

Ne znam zbog čega hoću napolje, prepostavljam da ne želim da se setim. Na taj način bih htio da potisnem da se i u mom životu sve svodi na ljubav i izneverenu ljubav, ambicioznost i izneverenu ambicioznost, mržnju koja kulja u želucu, zavisnost koju održavam zbog lenosti, ali i naklonosti, i moć, predimenzionirano naduvetu čežnju za više delovanja, i čežnju da se ostave tragovi i to u svakom smislu, tragovi moje sadašnjosti, moje simpatije, mojih ideja, moje podrške drugim ljudima. Mi smo, pak, međusobno područja za demonstriranje moći, pozornice naših delovanja, a pre svega nedelovanja, kažem svojoj terapeutkinji koja mi potvrđuje, ali me moli da joj navedem konkretne primere iz svog života.

Odavno se ne trudim da imam ozbiljan posao. Ni to me ne interesuje. Draža mi je isečena jabuka na drvenoj dasci koju jedem krišku po krišku nego da me voze u ogromnom automobilu. Okružen sam ogromnim automobilima, razgledam ih i razmišljam kako dosadno, kako predvidivo. Ne bih uopšte želeo da me zaokupira bogatstvo koje ne razumem, koje, u stvari, ne mogu da prosudim. Ono šta me interesuje, to je ljubav. Moja usamljenost. I moguća blizina. Trenutno sam sâm i imam vremena da razmišljam o svojim devojkama i sebi, kažem ocu na putu ka centru grada. Prepostavljam da mu je teško da me sluša. Poznaje moju listu zahteva i moje stanje na računu.

Telo mi je još vrelo od piva koje sam pio prethodne noći. Nisam mogao da prestanem, čitao sam novine i osećao se snažno i htio sam da produžim takvo stanje i produžavao sam ga za novo pivo i uvek još jednu cigaretu. Tako je bilo dobro. Danas su mi prsti otekli, krvni pritisak je visok i ohladiću se polako tek tokom popodneva. Svakako je sporno i nesnosno. Padala je kiša tokom noći, hlađenje

je već ponovo prekinuto, kiša je brzo isparila. Zatvorio sam prozore. U frižideru imam hladna pića. Hteo bih da pišem o svojim ljubavima, ili možda samo o jednoj jedinoj. Videću, pišem na pisaćoj mašini o svojoj sadašnjosti. Moje sećanje čuti.

Marija mi je možda bila najdraža. Raskinula je sa mnom u Španiji. Trebalо je da zajedničko putovanje traje jedan mesec, bilo je dve nedelje. Stajao sam ispod nadstrešnice na železničkoj stanici, a ona se odатle odvezla automobilom po podnevnoj vrelini. Ne, nije mi najdraža. Ona me nije razumela, objašnjavam preko telefona Andrei koji ne može da smisli Mariju.

Andrea je volela da se kupa gola. Na biciklima smo se vozili kroz rečnu dolinu i videli smo da je bilo ljudi iza šipražja pored šumskog puta, nešto dublje u šumi. Oboje smo postali radoznali, odložili smo bicikle i seli kod njih. Andrea se potpuno skinula i nekoliko minuta je stajala u plitkoj vodi pored obale jezerceta u kome su se na oborenom stablu sunčale male kornjače. Bila je veoma lepa. Njena zadnjica je bila relativno velika, ali to sam voleo kod nje. Jedan od trojice muškaraca koji su nam bili veoma neprijatni, visok i mršav, stao je pored nje i osvrtao se kao lovac, s rukama na kukovima. Ona se osećala neprijatno pored njega i gledala je ka meni. Ustao sam i svukao se. Andrea je zahvatala vodu iz jezerceta i utrljavala je na rukama i nogama i prskala se ispod pazuha. Ušli smo u vodu. Plivao sam iza njene tamnobraon glave koju nije htela da okvasi. Ne bih htio da pričam o stvarima koje mene samog ne interesuju ili o kojima se teško priča. Da je Andrea izgledala lepo kada je stajala na obali i naravno kasnije, kada smo se sakrili od trojice muškaraca iza stabla s kornjačama i čak voleli, jeste, kako da kažem, nešto šta je razumljivo samo po sebi, to je intimnost koja je pripadala samo nama dvoma. Ali nije govorilo ništa o čoveku koji je Andrea bila za mene. Ne bi svaka devojka spavala sa mnom iza stabla u prisustvu tri muškarca, i ja ne bih spavao sa svakom devojkom iza stabla u prisustvu ove trojice. Oboma nam je bilo prelepoo. Ali za vas koji je ne poznajete, to je relativno nedovoljno. Imam osećaj da ostaje sasvim daleka kada je tako opisujem, kao što sada radim, ostaje jedna ona, jedna devojka, jedna uopštenost, bledi prikaz u zelenom okruženju pored reke, koji nosi u sebi ljudska osećanja za mene, koji poznaje moje braon oči i mazi nabore mog čela. Okružuje me kao blag vazduh, kažem, i to je gruba iskrivljjenost. Ako sada, međutim, ne želim da popustim svom prvom impulsu, da naspram nežnosti koju mi je, u stvari, poklonila, koju smo, u stvari, poklonili jedno drugom,

postavim dane našeg rastanka ili njene prostote, onda dolazim do dana kada smo zajedno doručkovali, razdvajali se da bismo išli na posao, ponovo bili zajedno ispod platnene nadstrešnice, za stolom u prirodi, razgovarali noću, pričam oboma stalnim gostima restorana u kome radim kao konobar. Moja priča ih umara. Postaje mi pretoplo zato što im dosađujem, ali se borim do poslednje reči.

Ali sada da konačno završimo s vremenskim i prostornim dimenzijama naših simpatija i antipatija. Ti imaš ime. Nemaš frižider i zato moram kafu koju obično pijem s mlekom da pijem s mlekom u prahu. Zar nisi barem jednom pomislila da bi mogla da mi se prilagodiš? Jedva da znam šta si stvarno mislila o meni. Jednom si rekla da bi sa mnom sve bilo moguće. Između toga leži lep i ružan period. Sigurno sam pričao mnogo o mojim stvarima. Pisao sam diplomski rad i pored sve površnosti bio sam zaokupljen boljim razumevanjem povezanosti događaja u meni samom, spajanjem misli, slutnji, osećanja i fantazija. Za tebe je to bilo „samopronalaženje“. Ismejala si me. Ne shvatam šta je to loše o u mom „samopronalaženju“? Ti misliš da si već pronašla sebe. Ne verujem u to. Podmetnula si mi religiozne namere, rekla si da bih mogao da postanem sveštenik i to mi je laskalo, za početak. Međutim, tokom meseci morao sam da uvidim da je moja sreća bila izgrađena na pesku, na našoj ljubavi koju nisam mogao da shvatim kada se vratila. Bavio sam se samim sobom i uvek ću se dosta baviti samim sobom. Da li ovo treba da znači da ne mogu da živim s tobom? Neću te dalje optuživati, razgovaraćemo o tome kada se ponovo vidimo, pišem rukom u pismu za moju bivšu devojku koju nisam video pola godine.

Iz ove priče neće da nastane neka nova priča. Prošlost mi nije jasna, takođe mi ne uspeva da je otkrijem i da njom improvizujem u svojim fantazijama. U ljubavi sam često lomio zube. Probaću i dalje. Poželeo bih da je prošlost okončana i da je tako još uvek. Ali za to nije pravi trenutak. Hoću previše, hoću previše direktno. Direktno kao Andreino lice ispred mene, tako blizu, kao naše usne dok se ljubimo. Sada sam sâm i sećam se da neposredno pred moj i Andrein dolazak nisam mogao da zamislim da s nekom devojkom šetam ulicom s rukom u ruci, da se stalno dodirujemo, neprestano da budemo u kontaktu, da planiram dan sa svojom devojkom. Kada smo zatim postali par, rekao sam sebi da ovaj život uopšte nije život kada si sam, da te otvrdne i da je pokazatelj teške smetnje, pišem svom izdavaču koji mi je na početku leta predložio da napišem ljubavnu priču.

IVAN MARKOVIĆ rođen je 1977. u Beogradu. Radi u oblasti kulture, piše kratke priče. Objavljuje tekstove i priče uglavnom za on-line časopise.
ivann.markovic@gmail.com

DNO

Vodio me je na sva mračna mesta u gradu. Mislio je, tako je potrebno. Votku smo pili. Prsti njegovi grčeviti hvatali su dim cigareta svih. Muzika glasna, pa na trenutak nestane, pa se pojavi opet. Svaki dan zaglavljivali smo do šest, sedam ujutru. Na rastanku nikad nije bio srdačan. Kaže: „Tuga ne postoji – kretenu. Ružne stvari su fikcija. Nema ih – idiote.”

To su bili treš doživljaji, nokti iscepani, oživljavanje dosade. Ja sam mislio da nama ne može biti dosadno, ali može. On govori, poslovično čačkajući nos duguljastim kažiprstom: „Uvek je dosadno, imbecilu.” Zima je zaustavila granje, srećnije u hibernaciji, nego ikada.

Barovi se zatvaraju sat kasnije jedan od drugog. Mi smo izbacivani noćima. Koža, žutilo, providnost, svedoče o našem najunutrašnjijem zdravlju. Komentarišemo prilike koje gledamo ispotiha, sa otrežnjenjem.

Prolazi automobil, uz brzinu, kočenje, idiotske tragove sa jasnim ciljem. Mi kažemo: „Ovaj užurbani vozač, on mora da žuri, on obavlja neke važne stvari.” On dodaje: „Za njega živi, jedan, maltene, specifičan tok.”

U poslednjem klubu upoznajemo devojku veselu, do dna pijanu. „Ja neću da igram sa vama. Ja ne znam da igram. Pa ipak, ja sam kraljica igre.” Odlazimo u kafanu zajedno sa debelim kamiondžijama i neispavanim studentima. Njeno pijanstvo je sasvim nestalo. Gleda me zift očima, malim prstom uzima soc kafe. Kao da hoće da mi kaže: Ja volim talog. Ja zahvatam sa dna.

METAFORA

Povukao je dim, otpio gutljaj kafe. Pojeo je nešto na brzinu napravljeno, neki sendvič sa puno senfa i majoneza iz kesice. Onda je čitao novine na klozetskoj šolji. Pozvao je svoju devojčicu i pričao sa njom sat, sat i po. Onda je kružio internetom čitajući o zdravoj hrani, o slobodi, o nezavisnosti. Potom je prošetao psa po obližnjem parku, zavalio se u krevet, gledao u plafon.

Sijalica na plafonu je ovlaš pričvršćena i stalno trepće a on uživa da u sred dana spusti roletne i gleda u tu sijalicu treperavu što mu namiguje.

Jednog dana zaspao je u podne, sanjao da je raskinuo sa slatkom devojčicom očiju boje pepermint bombona, došao kući oslobođen i maltene srećan i legao u krevet, opet zaspao i sanjao kako mu se obraća sijalica: Hoćeš li da se igraš sa mnom?

Sunce je već zašlo kad se probudio iz prvog sna. Buka napolju podsećala ga je na njegovu muziku, na unutrašnji mit od koga je godinama živeo.

Kiša je već padala kada mi se obratio: Možeš li me uhvatiti? Ili bar skupiti u neki lavor ili posudu? Možeš li me zamisliti kako prolazim kroz tvoje teške ruke usredsređen i usmeren, ograničen a u isto vreme slobodan, kao grad? Kao voda?

Na moje čutanje izazvano nelagodom zbog njegovog čudnog i lomnog govora svečano je prozborio:

Možeš li me prihvati kao metaforu i živeti od mog preobražaja?

ONI

Ja sam usputna manifestacija vremena. Ili čak ni to, ja sam deo tkiva posustale teorije, ivičnjak u gradu sa dva imena. Kada im pričam ponavljam jebeno gradivo svih istorija. Moja artikulacija je nekoliko talasa u njihovom očajanju.

Eksperimentišem, igram se, menjam pravila. Na primer, pričam sa jednim maskiranim bićem pričom jednog drugog maskiranog bića. Kupam se u njegovoj baruštini potpuno drugom prirodom koju on nikada neće upoznati. Njega je dotakla samo implementacija nekog dalekog doživljaja maskirana kožom *onog drugog*.

Ova činjenica, da sam se igrao sa *njima* nije nimalo uspokojavajuća. Razigrali su svoju kompaktnost. Uvukli su me u svoje podrume. Onda su me zatvorili. U svim hodnicima sam bio. Iz njihovih nerava potvrđivala se moja različitost. Gledao sam zelenim okom jednog od njih. Njihovi teoretičari su posle nekog vremena raspravljali o meni kao podsistemu njihovih manifestacija. Zatim sam postao konstitutivni element.

Onda su postali zli. Uveli su me u jednakostraničnu prostoriju. U toj kutiji bile su vezane sve moje osobine. One su se zabavljale puštajući urlike čudesne nesređenosti starih naroda, u pokretu.

Ušli su oni i njihova ruka. U ruci je bio bič. Baš u trenutku kada su zamahnuli moja leđa su počela da rastu.

PLEONAZAM U DNU PRIČE

Crna kafa. Pločice. Zaprljani prozor. Terasa. Lavež psa. Deset ujutru. Četkica za zube. Žar cigarete. Ana u bade mantilu. Zvuk tuša. Ana. Dugačka cigareta. Doručak. Ana, posao.

Terasa. Ljudi. Žamor. Dva lica ispred kafane.

*

To nisu dva lica nego jedno. Dva krupna oka. Zeleno i crveno. Te oči su neme. Te oči ne govore ništa.

POGLED

To je pogled iz tame. Zubi što blješte, što znači ima nekog svetla, negde. Trnje u koži, u kosi čvrstoj i korenastoj. Alge u moru, crne i drugog ukusa. Čula nisu svoja jer su uznemirena. Svi se opiru svakome. Svi ti lanci su nasleđeni. Ja pričam o onoj što se promalja iz tame, a mislim na jednu drugu, sasvim drugu. Volim da je zamišljam na kratkom lancu koga ona ne oseća kao lanac. Ona ga liže, kao kožu, kao stari pas ranu svoju. Ona hoda, smeje se, sluša muziku, piće sa drugaricama na kratkom lancu koga se ni ne seća. A ova druga, crna, ne sviđa mi se, iako sam na početku priče mislio da će mi se svideti više od ove na lancu. Ne, ona nije ništa posebno. Ali je posebna boja glasa, šapat iz te pomrčine, iz te, ni manje ni više, nego jako guste tame.

SOBA

Baš me zanima koliko bi ona izdržala. U praznoj sobi, bez televizora, bilo kakvog telefona, bez knjiga i cigareta, pića i promuklih glasova. Bez zvona na vratima, bez samih vrata i prozora. Sa jednom stolicom i sobom tek toliko velikom da stane samo ta stolica i ona na njoj. Bez prostora za šetnju tamo-amo, radija i kompjutera. Sa hranom oskudnom poput nameštaja. Koliko, moram se pitati, koliko bi ta devojčica izdržala?

Da li bi zagnjurila u sebe i šta bi pronašla? Da li je dovoljno jaka da u mislima ustane, protegne se, prođe kroz zid negde? I šta bi tamo zatekla? Ravnicu, livadu punu trave, svežinu, petlove, rosu? Ili ogroman grad, sa čistim, čeličnim plućima, bukom i senkama. Ili neki mračan, zaboravljen grad koji svu svoju snagu crpi sa dna. Sa licima i telima pokretnim samo na vetru. I sebe u zemlji, ispod njega. Kao žilu, simetrični koren, temelj koji je živ, iz koga sve raste.

Ili bi u sebi našla još manju, skučeniju sobu, kutiju praznu gde se ne može disati. U koju mogu da stanu samo njene oči, crne, koje imaju običaj da vide isto i kad su otvorene i kad su zatvorene.

PRODAVNICA

Ni malo napora me ne košta da budem linearan. Da sasvim obično opišem odlazak u prodavnici. Da kažem: Ja živim u centru grada gde ima puno prodavnica, ali ja volim da idem samo u jednu. Tamo radi bakica prijatnog izgleda i uvek mi kaže: Dobar dan, komšo. Uobičajeno? I da kupim dva hleba, jedan prepečen, drugi do pola. I da uputim pristojnu rečenicu: Hvala vam, veoma ste ljubazni.

Mogu da budem razdražan i da kažem: Kako ste vi danas? Iako me ne interesuje ta baba i njena porodica. A kako su vaši, posebno vaša unuka, prćastog nosa i pegava?

Mogu da budem i potpuno drugačije raspoložen, da uvučem ruke do lakata u nozdreve te ružne i debele babe, da izvučem crno zlato iz njih i osetim oštar smrad njene ušuškanosti u ravnoj liniji. Da joj opalim šamarčinu i nadasve zlog raspoloženja kažem: A gde su oni vaši, rado bih ih pojeo, ali ne sve odjednom nego, ako je moguće, svakog dana po jednog člana, i tek na kraju, kao poslasticu, kao retko znamenje, vašu naivnu i glupu unučicu. Šta sad misliš o meni, čorava?

Ili da budem neodređenog raspoloženja. Da uđem krotko u radnju, da uzmem neki čokoladni keks i stavim ga na mesto gde sam ja stajao a ja da se premostim u njegov raf. I da kažem veseloj bakici: Hoćete, molim vas, da me prodate? Ja koštam sto dinara. I da uđe njena unuka, sa svojim malim i nežnim rukama, da me pita: Čiko, jel mogu da vas dobijem za sedamdeset? I da siđem sa rafa, uhvatim je za ruku i zauvek pođem sa njom.

Mogu i da ne odem u prodavnicu. Da prosti ostanem u kući i pušim cigaretu i ne doručkujem uopšte. To bi na kraju krajeva bilo i najbolje.

DUŠKO MRĐA rođen je 1978. u Banjaluci, gde i živi. Inženjer je elektrotehnike. Objavljivao je u sarajevskom časopisu *Album*, u banjalučkim *Nezavisnim novinama* i na internet stranici www.omnibus.ba.
duskomrdja@yahoo.com

SVADBA

Konobar je zakasnio na pripreme svadbe tek nešto više od pola sata što je dalo suncu vremena da skoči na brdo, a već ga je čekao nagomilan posao pa mu, nakon što je iznio stolice iz predvorja restorana da bi gosti mogli nesmetano prolaziti, rekoše da se presvuče i pridruži ostalima u postavljanju stolova, jer na sebi je imao crvene patike, jedine nepoderane farmerke i majicu kratkih rukava nedefinisane boje, a kad je razgledao oko sebe i razmislio šta je od toga u stanju da presvuče sjetio se da je donio bijelu košulju koju mu je otac dao, ali ona mu bijaše kratka i uska u ramenima, zato pođe sa jednim od radnih kolega na tavan u potrazi za majicom na kojoj je bilo ispisano ime restorana u kome je bila dogovorena svadba no, pošto ne nađoše čistu majicu, a on nije htio obući prljavu iako ga je radni kolega nagovarao na to, bio je prinuđen da obuće tjesnu i kratku košulju koja mu se odmah počela izvlačiti iz hlača kao da bježi nekud, a možda je i trebao pobjeći sa te svadbe odrekavši se dnevnice, ali naravno, nije mogao, niti smio pobjeći pa je nastavio da postavlja kašike, viljuške i noževe, ali ne tim redoslijedom, nego onim propisanim koji se uči u ugostiteljskoj školi, kao što se uče i neke druge stvari, naprimjer uvrтанje salvete u željeni oblik, što mu je pokazala učenica pomenute škole koja bijaše jedino žensko od devet konobara zaduženih za održivanje svadbe koja samo što nije počela, gosti ulaze a pripreme još nisu završene pa poslovođa žurno obilazi salu mlatarajući rukama, strijeljajući konobare pogledom i koreći ih zatomnjениm glasom, a kuvar proviruje iz kuhinje

zlurado se osmjejujući jer on je svoj posao završio na vrijeme, doduše, čeka ga još mnogo posla, onog sitnijeg, bez kuvanja i pečenja, ali neće mu škoditi da malo uživa u tidoj muci kad je već dobio priliku kao što je i Čivče dobio priliku da zaradi dnevnicu pa obilazi stolove (čaše, tanjiri plitki, tanjiri duboki, tanjirići za dezert, kašike, viljuške, noževi, salvete, sokovi, žesta, pivo, tacna, još pića, janjetina, prasetina, još mesa, kolač, opet i još više, prljavi tanjiri i prljave čaše postaće čisti, čaše, tanjiri, žderanje, lokanje, skakanje, iznova i još brže, opet i opet dok je prilika) sada već skoro ispunjene sale tražeći pogledom prazna mjesta na koja bi mogao ubaciti još poneku flašu koja će pred zoru postati prazna ili razbijena kao i oni koji su je nosali ili pili iz nje, pa se nemoćno razišli gonjeni svaki svojom naredbom.

UTISAK

Zagazio je u treću deceniju života i radi u kancelariji, na računaru. Nakon devet mjeseci osmočasovno radno vrijeme neosjetno mu se utisnulo u mozak, kao kotur nabijen na bure da ne bi puštao vodu. Nekad je volio da čita knjige no sada mu se i prelistavanje novina čini suviše usporeno – poželi da ih zgužva u jednu malu, gotovo nevidljivu lopticu, koju bi zatim uvećao na ekranu i pokušao je dešifrovati programskim kodom. Za radnog vremena, gotovo da više i ne ide na pauzu – otrči do pekare i proždre burek pred monitorom. Odnedavno, ne zna kako izgleda. Svaki dan zaboravi da se pogleda u ogledalo. Čak i onda kada to namjerava da uradi, odustaje, jer došao je do zaključka da je odraz prednje strane njegove glave samo vještački prikaz, načinjen predvidljivim djelovanjem atoma i fotona, a koji nema mnogo veze sa stvarnošću. Ponekad mu se čini da se raščinjava, u samo jedan utisak koji se, bez nekog valjanog razloga, proizvodi kod drugih ljudi.

MRČAVA

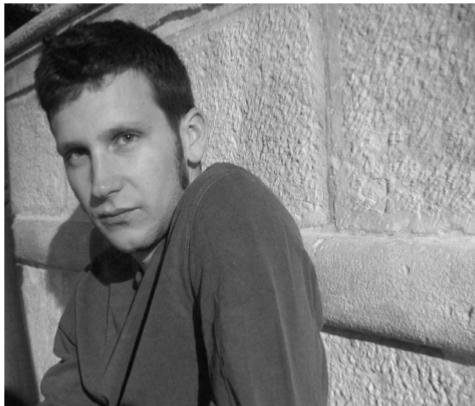
Njega je uvijek neki đavo nagonio gdje ne treba. On nije bio od običnih, normalnih ljudi. Ali to ne znači da je bio neobičan, ili nenormalan. Najbliža riječ kojom bi se mogli opisati većina njegovih postupaka bila bi: abnormalno. Iako je imao sve bitno

u životu: porodicu, prijatelje, zdravlje i novac, u dovoljnoj mjeri, ponašao se kao da mu to nije bilo dovoljno. Nikad nije uspijevao ubijediti sebe da je sve to zaslužio pa je, polusvjesno, uporno pokušavao da uništi sve što je imao (ili što mu je bilo dodijeljeno). U toj namjeri najdalje je otišao kada je zdravlje bilo u pitanju: pićem i cigaretama načeo ga je u tolikoj mjeri da je svaki dan mogao na miru koristiti lijekove naslađujući se osjećanjem posebnosti i odabranosti veličinom patnje. Svaki onaj koji dobrovoljno pati sujetan je i veliki egoista, a nije hrabar, niti je čovjekoljubiv, razmišljao je. Uništavajući zdravlje, trošio je i novac, pa je često kasnio sa plaćanjem kirije, što je prouzrokovalo preseljenja, neimaštinu i muke članovima njegove porodice, a prijatelje je gubio zbog nevraćanja dugova. Tako je lucidno zatvorio pun krug propasti.

Ipak je osjećao da još uvijek ne stradava dovoljno; zato je bio i pušio još više, i kupovao još više lijekova ali i tu je postojala granica, granica fizičke izdržljivosti: pošto je nije mogao prijeći, dosjetio se da ispita granice pameti. Zalazio je u prijave kafančuge i smirenog trpia poniženja od pijandura sve dok se nije pretvorio u jednog od njih – tada su sve patnje prestale, ostale zatrpane u prošlosti, jer postao je ono čemu je uvijek stremio: bezoblična crna masa nečega. Mrčava.

RAKIJA

Krenuo je da proda vreću krompira u zoru; dok se spuštao prema gradu pokušavao je pogledom da probije smog nad gradom u kotlini, ispresijecan gotovo vodoravnim sunčevim zracima a Žuć ga je pratio optrčavajući krugove oko njega, povremeno obilježavajući zakržljale žbunove trnja iza kojeg se u vrijeme kad je bio momčić sakrivao uhodeći djevojke kad idu na vodu: pored jednog od tih žbunova na povratku sa pijace ležao je izvaljen i pijan, prazne vreće i praznih džepova, i zamućenim pogledom posmatrao kako se gotovo vodoravni sunčevi zraci u sutor prelamaju o kamenite vrhove u visini.

IVAN ANTIĆ rođen je 1981. u Jagodini. Studira književnost i filozofiju u Beogradu. Objavljivao je kratku prozu u *Letopisu Matice srpske* (2007), *Povelji* (2009), *Avangradu* (2009), kao i književnu studiju u časopisu *Txt* (2007). Učestvovao je na večeri južnoslovenske proze u okviru Festivala slavistike na Univerzitetu u Gdansku (2008) i na regionalnom konkursu za mlade autore – *Reč u prostoru* (2009). Član je redakcije časopisa studenata Filološkog fakulteta *Znak*.
antic.ivan81@gmail.com

PATULJAK I STRIPTIZETA

Ja se pretvaram u patuljka sede brade u smešnom crvenom odelu i zalećem se sa jednog kraja stana na drugi, ubadajući pri tom negde na pola puta oštro koplje u brodski pod. Budući da sam veoma spretan i snalažljiv, kao i da posedujem određene atletske sposobnosti, uspevam da se u nekoliko veštih poteza uspнем na vrh kopinja koje je čvrsto zabijeno u pod. Stojim na jednoj nozi tako da mi je druga nešto iza vertikalne ose kopinja, dijagonalna ruka iza leđa radi održavanja ravnoteže, a druga ruka nešto ispred i, dlana otvorenog nagore, blago izdignuta u visini glave. Reklo bi se da je moja poza u neku ruku svečana, veličanstvena; na licu mi se zari osmeh. Čini se kao da očekujem ovacije, aplauz.

Sa druge strane polako prilaziš ti. Ima nečeg mačkastog u tvom hodu, primičeš se lagano, šunjaš se; svakim tvojim korakom pali se po jedna neonska lampa. Sve što imaš na sebi su tanga gaćice. Prilaziš kopiju i, kao gerla u noćnom baru, počinješ da izvodiš svoj ples. Vrtiš se oko kopinja kao da je to šipka na podijumu kojim dobro vladaš. Pohotno me gledaš odozdo dok nežno tareš kopje o grudi. Stežeš ga između, spuštaš se u čućeći stav, ponovo podižeš, i tako opet. Oko ne može da se odluči da li da te gleda u oči, pri

čemu u kadar hvata i kopljje opkoljeno grudima, ili možda u guzove koji iskaču odostrag kada si dole, u čućećem stavu. Najednom, okrećeš se i protinješ ga među guzove. Praviš iste pokrete gore-dole. Sada već nemam dvojbe: obožavam tvoje guzove. U stavu si četvoronoške, treseš se sva sazdana od finog mesa. Vraćaš se u prvobitni položaj, skačeš uvis – iskusno se tvoji prsti hvataju za kopljje; vrtiš se u krug oko njega, spiralno, spuštajući se postepeno na zemlju.

Sve vreme dok traje tvoja tačka ja – kao patuljak – stojim gore u smešnom odelu besprekorno održavajući ravnotežu. Moja snežna brada sa šiljkom pri dnu, sva nekako napućena i dostojanstvena, pretvara se u zamašnu, obilatu kaplju koja svakog časa samo što se ne otkine, ostavi me golobradog i slijе se na tvoje grudi ili guzove, zavisno od tvog trenutnog položaja.

U meni se javlja bojazan da će sticajem loših okolnosti – mada se uzdam u to da nisam patuljak hude sreće – pasti na pod, pošto će se otkinuti baš u trenu kada napraviš neki nagli, nepredvidiv pokret. I evo, masa otežale guste tečnosti mlečkaste boje izduljuje se, razvlači, samo što se nije otkinula.

Da li ćeš je dočekati i primiti na grudi ili će besmisleno pasti dole, na pod. Biti puka lokva.

KO PRE DEVOJCI

Ona upoznaje nekog nalik meni, nekog ko je pronicljiv bar kao ja, i on njoj kaže, u nameri da je impresionira, u stvari, pre svega zaintrigira, ne bi li je na taj način možda zaveo i naponstku od mene preoteo, dakle, on njoj mirnim i sigurnim tonom kaže: nekog si skoro upoznala i tvoj život se promenio u potpunosti. Tebi to, naravno, privlači pažnju, kako znaš?!, pitaš ga u čudu, a ja ti kažem sad da je taj lik – taj skot! – zao i da ga se kloniš; on se samo pravi da je pametan i interesantan, šupalj je veruj mi znam. To je samo ton, to nisu prave reči, sugestija a ne smisao, a inače, iz aviona se vidi da si srećno zaljubljena (u mene! u mene! u mene!); prelepa si, sijaš, mila moja, i nemoj sedeti na klupi u parku sa nepoznatim i samo naizgled interesantnim likovima.

Ipak, skidam masku sa lica i kažem:

– Ja sam taj lik iz parka.

Dodajem:

– Nemoj da se ljutiš na mene. Samo sam želeo da te upoznam

još jednom. (Mada, mislim se, ne još jednom, nego bih uvek i uvek da te upoznajem još jednom i još jednom, ali pošto to nije moguće, evo, ja sam skroman i pišem priču samo o tom jednom još jednom.)

– Da me upoznaš još jednom?!

– Da.

– Nije tačno!

– Molim?

– Lažeš, barabo! Želeo si samo da me preotmeš od samog sebe.

Isuviše ti je jednostavno *ovako bez nečeg takvog*, odveć nalik na ono što ti zoveš stvarnošću.

– Pa dobro, kažem smičući ramenima, kao mireći se, istežući okamenele, skvrčene ruke u džepovima:

– Ako je tako... onda... idi s njim.

– Naravno da će otici s njim. Neću dozvoliti nekom kao što si ti da mi komplikuje život.

– Ali, draga...

– Ne! Odlučila sam.

– Ali, ko je on?, pitam je bled, prolamajući prestrašen.

Ipak, prisećam se da sam to bio ja, samo s maskom. Radostan zbog svog otkrića i novonastale situacije, koja nadam se obećava, obraćam joj se okuražen, pokušavajući usput da budem duhovit:

– Hej!, znaš šta?, ja sam taj interesantan lik iz parka, zar se ne sećaš? Ha, ha! Sećaš se, svakako! Malopre sam skinuo masku pred tobom. E, ne mogu da verujem do čega obična, sasvim banalna nesuglasica može da dovede u pravom životu!? Pročitaj priču još jednom, videćeš da stvari tako stoje. Hej, ja te volim!

– Ne, ne voliš ti mene. Ne voliš ti ni mene ni sebe, odbrusi mi.

Ne voliš čak ni tu masku što je lepiš na lice. Ti voliš samo da *menjaš maske* jer te to zabavlja, a ipak te ni na šta ne obavezuje.

Baš htedoh da ostanem bez teksta kad se pojavi treći lik, nonšalantno prođe bešumnim korakom između nas dvojice, zarez, pravo do nje, zarez, i sigurnim pokretom uze njenu ruku u svoju. Taj dodir je smiri, staloži; ona poče lepše da diše. On je pogleda duboko u oči i kao da je upita hoćemo li, a ona isto tako nečujno odgovori hajdemo, kao da je sve već unapred utanačeno, ta nesvakidašnja prekrađa; i oni su otisli ostavljajući nas dvojicu u tom istom parku da hranimo glupe ptice i gazimo pseća govna, otisli iz tog istog parka držeći se za ruke, otisli držeći se za ruke u svet, u život, u sreću, draga, ha!, ipak sam uspeo da te preotmem od njega, ali ovog puta ti to neću reći.

MARKO DUJIĆ rođen je 1982. u Nemačkoj. Diplomirao je na Sveučilištu u Zadru. Trenutno luta Hrvatskom u potrazi za poslom. Piše prozne tekstove i pesme.
kozzmoss7@gmail.com

STEPA

Dani se redaju monotono jedan za drugim. Promatram ih kako gmižu pokraj prozora ležeći na krevetu. Ležim i predano otpuhujem dim prema plafonu. Stvaram krugove koje puštam nakratko da lebde, a onda ih razorim. Ne gubim vrijeme na misli, ni planove. Tek ponekad sanjarim. Ali i ta sanjarenja ubijam brzo, baš kao i krugove dima.

Tamo s druge strane prozorskog stakla bura povija grane i šiba guste oblake preko neba. Tek nakratko promislim o toj očitoj suprotnosti, vanjskoj dinamici i svojoj unutarnjoj statičnosti. Površno me nasmije, ali nemam želje tome se dublje posvetiti.

Nakon što ugasim cigaretu, otidem do frižidera po pivu. Pijem ju naslonjen na prozor, promatrajući svijet. Ceste su mirne, nema auta, nema pješaka, tek dva komada pekarskog papira se utrkuju niz cestu.

Nalazim se na golemoj stepi. Vjetar me šiba po licu i tijelu kao bič. Lutam po praznoj stepi gladan i žedan. Nebo je čisto i bolnih plavih boja, tjera me da stišćem oči i buljim u tlo. Moram naći zaklon prije mraka. Sutra ću potražiti vodu i hranu. I ova stepa mora imati kraja, negdje na sjeveru se sigurno nalazi šuma.

Telefon zvoni. Ivan je.

E.

Ivan je. Šta radiš?

Ništa. Buljim u svijet.

A šta svit radi?

Bulji nazad u mene.

A jebem ti mater blesavu. Aj doletit ču do tebe.

Može. Donesi par piva.

Ok. Eto me kod tebe kroz dvadeset minuta.

Bacam mobitel na krevet i odlazim na WC, srat. Dok cijedim i praznim crijeva čitam deklaracije na sredstvima za čišćenje ispod slivnika. Razmišljam o McGyveru koji bi od ovih bočica, dviju orbit žvaka, malo folije i par čačkalica napravio raketu. A ja ih niti za čišćenje ne koristim.

Obrišem dupe, pogledam nakratko svoju kreaciju i onda je šaljem u bespuća kanalizacije. Živjela civilizacija, za tri dana će se netko tuširati ovom istom vodom.

Baš kad iskapim pivu začuje se kucanje na vratima. Otvaram i puštam Ivana u stan.

Rastreseno ulazi i sjeda na kauč. Pali cigaretu.

Izvadim iz kese dvije pive, ostatak spremam u frižider. Sjedam do njega na kauč i pružam mu pivu, otvaram svoju i otpijem malo, zapalim cigaretu.

Jebote. Smrza sam se vani. Nis' ti ni lud što ne izlaziš.

Ae. Čekam toplije dane.

Ne ozbiljno, kad si bija zadnji put vani? Izgledaš ka hrpa govana.

A još uvijek izgledam bolje od tebe.

Puši kurac. Kako faks?

Ide. Bija sam u ponudiljak prijavit par ispita, sad za ovaj rok.

Ajde, dobro je to.

Ustajem i palim radio na kuhinjskom stolu. Glazba preplavi prostoriju, pop hitovi jeftini i slatki. Sjedam za kuhinjski stol. Ivan priča o svom poslu. O radu, o plaći, o šefu. Ali ne pratim njegove riječi. Promatram ga. Loše izgleda. Ispijeno šporko lice, radna odjeća, a nogu mu nervozno poskakuje dok priča. Nemiran je i stalno se namješta na kauču. Glas mu je tren monoton i umoran, a par riječi kasnije nasilan i glasan. Svako malo, iako tako živahan, sklapaju mu se oči i nakratko utihne, onda se trgne i nastavi.

Razgovoru malo pridonosim, ne osjećam potrebe za govorom. Slabo i slušam.

Trebao bi marširati postojano prema sjeveru. Možda naletim na neku prokletu udubinu gdje bi se mogao skloniti preko noći. S prvim

svijetlom ču onda krenuti dalje prema šumi. Ne može još biti daleko. Najviše jedan dan hoda. A tamo je voda i divljač. Možda i naletim na neko selo gdje bi mogao razmijeniti par stvari. Nove cipele ne bi bile loše.

Ajde u kurac. Jel' ti mene uopće slušaš?

U međuvremenu je ustao i sjeo meni nasuprot za stol, ništa nisam primjetio. Ustajem i vadim dvije pive iz frižidera, stavljam ih na stol.

Naravno. Samo sam nešto kratko razmišlja.

Je kurac.

Ajde ne seri. Što si govorio?

Ma bija sam na partiji u petak. Pičaka ka salate.

Jesi uboja što?

Nisam. Bija sam prerazvaljen. Nešto sam se kratko namišta oko jedne. Ali nije išlo.

Ae.

Ma stari, moram se prestat tako razvaljivat.

Ae?

A i prestat ču, jebem mu mater.

Nastavili smo piti, dok je on tovario svoj teret ispred mene na stol. Hrpa je postojano rasla, sve dok nije izrasla do tolike gomile govana da sam se morao nagnuti u stranu kako bih ga pogledao i rekao mu da izvadi još pive iz frižidera. Izvadio je dvije i dodao mi pivu iznad hrpe. Morao sam ustati kako bi je dohvatio.

I tako sam otiša tamo u centar i reka im sve.

I?

A ništa. Testirali su me. Sastavili smo izjavu koju sam potpisao i dali su mi recept.

Jebiga, stari.

Ma nisam se ja boja i to. Samo vuka. Lakše bi zaspala.

Je, ipak je to sranje.

Ali nemoj ovo nikome govoriti. Ovo znate samo ti, i još dvoje.

Ma neću. Zaboravi.

Sve je to sranje.

Ae.

Postalo mu je neugodno. Spremio je svoju hrpu nazad u džepove. Preostale mrvice je skupio u šake, progutao i zalio pivom. Onda je promijenio temu. Sanjario je o budućnosti, poslovnim mogućnostima. Otplati kredita i otvaranju obrta. Kad bi zastao, potaknuo bih ga nekom površnom primjedbom. Nakon što smo

stukli i zadnje pive postao je umoran. Tek bi se nakratko trgnulo njegovo mršavo umorno lice nekim tikom i užvikom duboko iz grla.

Kad je otisao, vratio sam se prozoru. U staklu se ocrtavao žar cigarete. Osim žara, tu je bio još samo mrak i zvuk vjetra.

*Stepa je još uvijek prazna, ništa se ne ocrtava na horizontu.
Sunce postojano zalazi i šara po nebnu raskošnim vatrenim bojama.
Vjetar se smiruje i povlači u zemlju. Nema smisla ići dalje kad
padne mrak. Iz torbe vadim lopatu i kopam jamu. Iskopam zadnjim
snagama plitku raku mojih dimenzija. Legnem i pokrijem se po
tijelu zemljom, još toploim od sunca. Iznad nadvijem deku čije
krajeve zabijam klinovima u zemlju. Torbu iskoristim kao jastuk.
Hladna stepska noć dolazi, ali ja sam spremam.*

A sutra ću potražiti tu jebenu šumu. Ne može biti dalje od jednog dana hoda.

Utonem u san razmišljajući o rijekama i svježem mesu.

PAR REDOVA O RATU

Dan je bio siv. Kasno je poslijepodne. Snijeg se nedavno otopio. Zemlja je bila još vlažna i prekrivena rijetkim hrpicama snijega, pod grmljem u sjenama. Zelenilo oko nas je bilo intenzivno. Nedodirnuto sivilom dana.

Sjedio sam zajedno s još dvoje neodlučnih na stepenicama iznad ulice. Njihove razloge nisam poznavao, kao ni njih uostalom. Šutili smo i promatrali dvije sukobljene rulje pod nama. Pedesetak arijevac se okomilo na otprilike jednak broj turaka. Dvije vojske stajale su jedna nasuprot druge, s ničjom zemljom među njima. Desetak metara ničije zemlje. Koliko sam video nije bilo oružja, coloruke vojske.

Pomislio sam da je smiješno to što su jednako obućeni. Iste jeans gaće, iste majice i jakete. Suprotstavljeni vojske bi trebale imati različite uniforme. Ali se nisam nasmijao.

Između dviju vojski stajali su Andreas, njegova cura i dva turčina. Mislim da su bila braća, ali nisam siguran. Žestoko su raspravljali i gestikulirali. Povremeno bi uspio čuti jedan glasni: Scheise!, ili: sik der lan!, ili: Du Arschloch!

Oko čega su se sukobili nikad nisam saznao. Nitko mi nije znao odgovoriti na to jednostavno pitanje.

Nadao sam se da neće doći do sranja. Onda bi se morao odlučiti. Da se razumijemo, nisam stajao dolje zbog straha, iako sam i njega nosio u sebi. Bila je tu i odluka da se ne tučem za druge, ako ne znam razlog. Valjda neki glupi osjećaj časti, zbog čega sam skrenuo na sebe i bijes nekih svojih prijatelja, koji su sad stajali dolje u rulji. Stajali su u pozadini i bili su sasvim tihi, stisnutih šupaka, vjerujem.

Iznad svog tog sranja, promatrajući svo to sranje, razmišljao sam o svojim dosadašnjim iskustvima u tučama. Nije ih bilo puno, tri fajta, score 2-1.

Moja prva tuča, u kojoj sam pokupio gadne batine, bila je protiv jednog švabe iz razreda. Bio je za glavu veći od mene i potukli smo se oko neke nevažne gluposti. Međusobno zajebavanje koje je eskaliralo. Šutnuo sam nogom njegovu torbu u kojoj je bio njegov gameboy. Potukli smo se u školskom dvorištu. Dan je bio jednako siv kao ovaj današnji.

Kad je počelo zbungio me je s dva udarca u glavu. Ne jaka, ali dovoljna da me izbacu iz takta. Čitava stvar mi se nakon ta dva udarca činila tako glupom. Jednako glupom kao i rulja oko nas, koja je nešto vikala, nešto za mene nerazumljivo. Jednostavno nisam mogao dignuti ruke i udariti ga. Samo sam stajao i primao udarce u glavu. Nakon nekoliko udaraca sam se ipak razbjesnio i bacio na njega. Hrvali smo se neko vrijeme po podu.

Ponovno na nogama, on bi ponovno obrađivao moju glavu, dok bi se ja ispod njegovih udaraca bacao na njega, pokušavajući ga srušiti. Sa slabim uspjehom. Odbacio bi me i nastavio gađati moju glavu. Sljedeća dva tjedna sam nosio boje trulog voća oko svog lijevog oka i preko obraza.

Iste školske godine pao je razred i promijenio školu. Nakon toga se više nikad nismo sreli. Da je dolje, možda bi se pridružio suprotnoj skupini? Sumnjam, nisam osjećao nikakvu ljutnju na njega.

Druga borba je završila slavnije za mene. Potukao sam se s dečkom sa svinjskim nosom iz drugog razreda. Tjelesni smo imali zajedno. Cijelo vrijeme sam ga zajebavao zbog nosa. Iako tih i iskompleksiran, razlјutio se i opalio me po nosu. Valjda sam dovoljno dugo pogađao u osjetljivo mjesto. Prije nego što sam uspio uzvratiti, razdvojila nas je profesorica tjelesnog. Nje zato nije bilo na velikom odmoru.

Nije izašao na dvorište, skrio se u školi. Pronašao sam ga. Sjedio je bliјed i patetičan, stisnut nad klupom u svom razredu.

Rekao sam mu da ustane. Samo je gledao pored mene u prazno. Još jednom sam zatražio da ustane. Nije me poslušao. Rulja koja se skupila oko nas očekujući borbu postala je nestrpljiva. Pokušao sam ga ponovno razbijesniti riječima. Jednostavno nije reagirao. Tupo je zurio pored mene u neku neodređenu točku. Izgledao je jadno, kao tele u klaonici. Pobijesnio sam.

Desnom sam ga pogodio ispod oka. Pao je sa stolice. Nije ustajao. Nagnuo sam se nad njim i počeo ga udarati dok je ležao na zemlji. Po glavi, po tijelu, gdje god, bio sam bijesan jer se nije branio. Ubrzo nas je razdvojio profesor koji je slučajno naišao. Osjećao sam se moćno čitav taj dan.

Ured ravnatelja, sam ravnatelj sa svojom gustom bradom i ricavom kosom, dosadnom zelenom majicom, jeans gaćama i šlapama na koje je nosio crne čarape, i ukor i njegove ljute riječi, sve to mi se činilo nevjerljivo banalnim. Jednostavno se nije odnosilo na mene. Šuteći sam sve primio i vratio se u razred. Sat engleskog, bio sam prozvan na ploču da odgovaram vokabular iz jednog teksta. Dobio sam pet. I to se nije odnosilo na mene.

Dok sam se pokušavao prisjetiti treće tuče, na tulumu kod Steffena, čiji roditelji taj vikend nisu bili doma, pijane makljaže s dobrim prijateljem, nakon koje je sljedilo pomirenje idućeg dana i dogovor da ta glupača nije vrijedna našeg prijateljstva, dvije rulje su se počele razilaziti.

Bitka je otkažana, možda i za stalno. Vjerujem da su se prestrašili pred licem masovne borbe i mogućih posljedica. Ipak, živimo u mirnom gradiću Siegerlanda. Ovdje ne dolazi do velikih sranja. Samo do malih smrdljivih govanaca. Baš kao i gradića u kojem živimo.

Kad su se vojske raspršile, kao oblaci pod naletom snažnog vjetra, ustao sam. Pogledao sam svoja dva druga sa stepenica i kimnuo. Krenuo sam pod sivim nebom kroz snažni, skoro svijetleći, zeleni drvoređ prema svom domu.

Na sljedećem raskrižju sam sreo policijsko vozilo. Skrenulo je u ulicu iz koje sam došao. Snage ujedinjenih naroda, snage reda i mira, ponovno su zakasnile. Ovaj put neće morati pokopati mrtve i tješiti silovane.

Taj dan su imali sreće, kao i pedesetak turaka, njemaca i ja.

ČEŽNJA ZA SMRĆU JE JEFTINA

Natočio sam si čašu vina i otpio gutljaj. Sjeo za računalo i počeo promatrati bjelinu ekrana. Pogled mi je lutao s ekrana na zid u pozadini. Nastojao sam otkriti simbole u njegovim naborima. Crtati različite oblike na njemu dok mi nešto ne padne na pamet. Ali svi ti oblici ostali su apstraktni i igra je brzo postala zamorna.

Tako sjedim i pokušavam se prisjetiti neke najjednostavnije istine koju znam. Nešto odakle bi počeo. Ali misli ostaju prazne. Ovo nije večer za priče. Znaš, mrzim Weltschmerz. A mrzim i Selbstschmerz. Ovo bi mogla biti dobra večer za lošu poeziju.

Moguće, tu je jeftino vino i kutija cigareta. Hladna jesenska noć i debele nakupine oblaka, kao i snažan sjeverac koji kida nakupine na sitne fete i tjera ih na jug. Tu je i puni mjesec, pokoja zvijezda (koje kao da nagovještavaju: još uvijek ima nade), teška i bolna glazba. Tu su i iskriviljena sjećanja na trenutke krivnje i lošeg vladanja. Tu je bijes u natruhama i želja za smijehom. Tu su i neispunjena očekivanja, i planovi koji se rasplinjuju. Sve je tu za lošu poeziju. Samo još nedostaje malo čežnje za smrću. Noć je još mlada. Možda još pokuca na vrata.

Ako dođe, pustiti će je unutra. Posjesti udobno na kauč. Ponuditi cigaretom. Neka puši dok otidem u kuhinju po drugu čašu. Natočiti ćemo si vina i ispiti. Slušati ćemo glazbu i buljiti kroz prozor u mrak. Povremeno ćemo izmijeniti koju riječ. Ali pravi razgovor će teško poteći. Pitanja i odgovori i razmjena misli će u tim trenucima biti sasvim besmisleni, osim površnih pitanja. Čežnja za smrću obožava površnost.

Gdje si bila do sada? Pitati će.

*Odgovoriti će. *Latala sam susjedstvom.**

Kako si me pronašla?

Uputila sam se prema jedinom prozoru sa svijetлом.

Tu ćemo ušutjeti. Tu ćemo zapaliti nove cigarete i natočiti čaše i promatrati mrak s druge strane prozora. Svijetla automobila će tek povremeno i nakratko razbiti tišinu mraka, a onda će i njih progutati noć. Pitati će čežnju za smrću je li joj odgovara glazba. Ona neće odgovoriti. Smjestila se udobno, visoko prekriživši noge. Crna minica i blijede noge rade savršen kontrast. Pod drugim uvjetima bi imao erekciju. Nakon dosta vremena reći će:

Znaš, mrzim svoj posao.

Tražiti će dugo nekakav odgovor, ali ništa mi neće padati na

pamet. Same glupe primjedbe, tipa: *nitko ne voli svoj posao, ili: zašto se ne pridružiš gradskoj čistoći?*

Ispostaviti će se da je moja tišina bila sasvim dovoljan odgovor, jer će nastaviti:

*Pijem antidepresive i puno masturbiram, ali ne pomaže.
Stalno se osjećam prazno, znaš, šuplje, kao da sam balon. Sve što je potrebno je jedan oštar rub i nestati će.*

Dobro se osjećam samo u snu. I u onom kratkom razdoblju prije nego što utonem u san, kao i u prvim trenucima nakon buđenja, dok još nisam sposobna razlikovati san od jave.

Natočiti će nam još vina. Otići isprazniti pepeljaru. Kad se vratim pitati će:

Osjećaš se tako oduvijek?

Odgovoriti će: Ne sjećam se. Valjda.

Nagnuti će se. Namjestiti će svoju usku crnu majicu. Potegnuti je dolje. Dok je poteže dolje, primijetiti će njene sise, primijetiti će da ne nosi grudnjak. I na trenutak će vizualizirati svoj kurac među njenim sisama i spermu kako se cijedi njenim vratom. U mislima sam joj obrisao vrat njenom jako crvenom kosom.

Misljam da se nisam tako osjećala kad sam bila mlađa. Nastaviti će:

Sjećam se kako sam trčala livadama i lovila leptire. Sjećam se. Kad bi ih ulovila pretvorili bi se u pepeo u mojim rukama. Uživala sam dok sam trljala ruke njihovim pepelom. Mazala bi lice njime i zamišljala da sam indijanka u ratnom pohodu. Zamišljala sam masakre naseljenika i cerekala se. Da, mislim da sam nekad bila sretna u svom poslu.

Reći će da je to samo kriza. Kratkotrajna kriza u prijelaznom razdoblju. Reći će da se čežnja za smrću nalazi u tranziciji. I da će čeka novi sustav vrijednosti i razmijene ekonomskih dobara. Da će pronaći s vremenom sreću. I da će se nalaziti u barci, na sred mirne pučine. Da će bacati mreže i da će ih izvlačiti sasvim pune. Da će se oslići, arbuni i ostale ribe pod njenim dodirom pretvarati u pepeo i da će ga trljati po čitavom svom tijelu i da će je obuzimati beskrajni valovi sreće. Ali ona me više nije slušala.

Stajala je za prozorom. Kad sam završio svoj govor, samo je hladnokrvno slegnula ramenima. Potegnula je preostale kapi vina iz čaše. Povukla je zadnji dim cigarete, odbacivši je na tlo i ugasivši je svojim bosim stopalom. Nije me više slušala, u mislima je bila negdje drugdje. Nakon što sam otisao po novu bocu vina, dočekala me je riječima:

Mogao bi promijeniti glazbu.

Pitao sam je što bi željela slušati, ali nije odgovorila, pa sam nasumično promijenio glazbu. Promatrao sam je za prozorom. Njene noge kao da su svijetlige. Imala je duge, ravne noge. I držala ih je rašireno. Ruke je prekrižila ispred sebe, dok je nijemo buljila u mrak. Auta nisu već dugo prolazila. Napokon je progovorila:

I leptiri su se pretvarali u pepeo u mojim rukama.

Biti će to previše za mene te večeri. Ustati ću i stati joj s leđa. Sagnuti ću se. Odbaciti cigaretu. I proći joj rukama preko unutarnje strane listova gore prema bedrima. Zadignuti ću joj suknu i otkriti da ne nosi gaćice. Pritisnuti ću je od prozor i trljati joj pičku. Već vlažnu.

Ona neće obraćati pažnju. Nastaviti će buljiti u mrak i mrmljati o leptirima i pepelu. Ući u nju, duboko i snažno. Čupati ću joj kosu u naglim trzajima. Otkinute pramenove ću bacati na tlo. Gdje će se zapaliti i pretvoriti u pepeo. Gristi ću je po vratu. Dok će ona i dalje mrmljati o leptirima i balonima. Svršiti ću u nju brzo i glasno. I moja slina će se cijediti njenim vratom, obrisati ću je njenom crvenom kosom. Ona će čitavo to vrijeme ostati nepomična. I nakon što se zavalim na kauč i zapalim cigaretu, ona će početi nježno gibati svoje mršave bokove, dok joj se sperma cijedi niz bedra.

Kad već budem utonuo u polusan, ona će pokupiti svoju torbicu sa stola. Staviti će novac u nju. I tiho nestati kroz vrata. Na izlasku će reći:

Vidimo se sljedećeg vikenda.

TAMARA KESIĆ rođena je 1985. u Banja Luci gde završava filmsku režiju na Akademiji Umjetnosti.
kesict@gmail.com

POČETAK

Sa šesnaest godina, pokušavajući pisati svoje prve priče, stanovaла sam s majkom i osam godina mладим bratom u prostranoј kući.

Otc zaposlen u Sloveniji rijetko nas je posjećivao, samo u vrijeme zimskih praznika, pa sam, preuzimajući njegovu radnu sobu prepunjenu uredno složenim knjigama uz ogroman sto i fotelju za spavanje, vješto imitirala život poznatog pisca u kasnim godinama života.

Od jutra do večeri sjedila bih za stolom, zatvorena, nad hrpama papira.

Izlazeći samo u vrijeme ručka sa knjigama pod rukom koje sam prelistavala brzo žvaćući sve što bi mi majka stavljala, prolazila sam kroz kuću kao duh, nezainteresovana i za kakav svakodnevni događaj uz ozbiljno, blago smrknuto lice.

Te nedelje ujutro, nakon loše prospavane noći u fotelji, priča s kojom se borim već sedmicama, puna elemenata fantastike, začuđujućih likova i nevjerovatnih zapleta, poče se sama sklapati i grabeći papir za papirom, jedva sam uspjevala zabilježiti sve što mi je padalo na pamet.

Oko podneva začuh kucanje na vrata svoje sobe.

„Tamara... Tamara...”, tih reće moj brat provirujući unutra.

„Poslije”, i ne gledajući odmahnuh mu rukom. Upravo sam stizala do najvažnijih, prelomnih dijelova priče, pa je i najmanja smetnja mogla sve porušiti.

Ne znam koliko je vremena prošlo dok sam, sklapajući komade prvog dijela teksta u jednu cjelinu, tražila par vezivnih rečenica kad je počelo nepodnošljivo škripanje ispred vrata.

Rečenica, na čijem sam tragu bila, nestade.

Van sebe, otvarajući vrata, opet ugledah brata. Sasvim zasljepljena dnevnom svjetlošću zgrabilo ga za kragnu džempera i snagom, za koju nisam ni znala da posjedujem, bacih ga u drugi kraj hodnika.

„Što stojiš tu?!”

Niz go, drveni pod, čulo se samo kotrljanje prazne čaše od pavlake. Nekoliko šarenih tempera rasulo se po čitavom stanu i jedan se kist odbijao među rebrima radijatora.

„Obećala si mi...”

Moj brat, lickajući jezikom odran lakat, ustade i od hlače pažljivo obrisa prosutu vodu s crteža.

Ne samo rečenica, već se cijela priča negdje izgubi i pred sobom sam vidjela jedino papir u njegovim rukama s kojeg je slika nestajala i cijedila se na podu. Stvarno sam mu prošle sedmice obećala završiti crteže.

Isto veče, dok sam sjedila u trpezariji nakon dugo vremena, pažljivo farbajući neku šumu s planinom u pozadini, majka, tiho da me ne omete, spusti zdjelu ribanih jabuka pod moju ruku.

Stid, zbog majčine opreznosti koju sam joj nametnula sama, do dvadeset i prve godine nije mi dozvolio da napišem ni jednu jedinu rečenicu.

IZA PARKA

Utrčavajući u gradski autobus iz Tepićeve ulice potpuno mokar od ljetnjeg pljuska, Vanja sjede uz prozor cijedeći rubove farmerki.

Rijetko se vozio autobusom po svom gradu, najviše tri ili četiri puta u životu, ali ne zato što je Banja Luka suviše malen grad pa za prevozom nema potrebe, već više zbog kruga, čije je granice Vanja uspostavio i ne prelazi ih nekoliko zadnjih godina. U tom okviru ima sve što mu je neophodno. Osjećajući se kao kod kuće u svakom njegovom dijelu, postao mu je začuđujuće lijep, i sve što dolazi izvan njega činilo se manje vrijednim. Zato, nije postojao razlog da odatle izlazi.

Autobus se kreće sporo, sporije nego da je nastavio pješke.

Stan njegovog ujaka, trenutno prazan, osim kanarinca kojeg je obećao redovno hranići, nalazio se na samoj ivici kruga, ali je autobus, zaobilazeći naselja, prelazio više od polovine grada, neprekidno izlazeći izvan njegovih okvira.

S nekim blagim prezirom Vanja se nagnu nad prozor posmatrajući nizove jednospratnih kuća ispresjecanih kratkim slijepim ulicama. Sviše pravilno rasporedene za njegov ukus, učiniše mu se beživotnim, dosadnim. Njihove jednolične fasade proviruju ispod duge zajedničke ograde koju je svako prefarbao različitom bojom ne bi li se lakše odredio početak i kraj dvorišta.

Upoređujući svoju ulicu s ovom, osjeti se ponosnim na kafane, trgovine, šetališta, uostalom, na sve što se u njoj nalazi. Sa toplinom koju ima, nije bilo smisla mjeriti je s nečim drugim i on nastavi čistiti farmerke.

Pred samim izlazom iz tog naselja koje se završavalо mostom i počinjala dugačka aleja uz fudbalski teren autobus stade pored ivičnjaka. Hrpa pokislih ljudi gurala se na vratima i unutra postade zagušljivo. Ulazeći s vana, benzin se mješao s mirisom trošnih sjedišta, pa Vanja otvorи prozor iznad svoј glave. Park osvijetljen slabom uličnom lampom jedva se nazirao kroz kišu. Više šumarak zaklonjen s nekoliko žbunova i jednim orahovim drvetom imao je svega dve klupe i kameni zid u visini struka, što se s te strane ulice ne može vidjeti, ali, odnekud, Vanja je to znao.

Propinjući se ne bi li video kako zaista park izgleda i s čim ga je zamjenio, Vanja ugleda zgradu, oronulu i sasvim kockastu, malo skrivenu onim orahovim drvetom.

I trbuh mu se stegnu.

Petnaestak godina ranije živio je s roditeljima u jednom od njenih stanova. Uzak, sa svega jednom sobom imao je još samo trpezariju odvojenu plastičnim paravanom, iza kojeg je spavao otac, a on s majkom dijelio kauč u sobi. Za nekoliko mjeseci provedenih u toj zgradi pamti, uglavnom, majčinu paniku zbog kukaca koji su izlazili kroz podove. Sva u strahu da ih ujutro ne zatekne pod jastukom, pred spavanje bi istresala posteljinu i zasipala rubove kreveta praškom. Zbog toga, Vanja je imao zabranu da bos hoda po stanu i majka mu nabavlja duboke vunene čarape s oštrim dlakama koje su mu oduzimale noge sve do koljena. Njegovo sedmogodišnje tijelo, još meko kao plastelin, teško je podnosilo prašinu koja se nije mogla lako izbaciti, pa bi se po cijelu noć češao, što zbog vune, što zbog umišljenog osjećaja da kukci klize niz njegova leđa. Ožarene kože i ohrabren majčinim bijesom Vanja omrznu stan, zgradu i dvorište okolo.

Kao osvetu za crvenu kožu vikendom bi u vrijeme kućnog reda, upaljačem ispisivao tuđa imena po haustoru, lomio ramove podrumskih prozora ili odvaljivao ploče ispred ulaza.

Misleći da čini nešto korisno, ponosno je malobrojnim drugovima pokazivao svoja djela.

Ipak, ono jutro kad su roditelji s osmoga sprata spustili regal, komplet majčinih enciklopedija i par kesa odjeće (jedine stvari koje nisu morali baciti zbog larvi), krišom je odjurio do podruma i, činilo se satima, podbočen na svoje okrugle obraze, zurio u slomljen prozorski ram. Bilo mu je žao što odlaze. I premda to sebi nije htio u potpunosti priznati, tapšući rukom krhotine rama, Vanja pokuša izmoliti, valjda od same zgrade, oproštaj za rane koje joj je načinio.

Potkrovле, kojim su zamjenili stan ove zgrade, i u kojem još uvijek žive, nalazi se na uglu Tesline. Vjerovatno najljepši kraj grada. Samo par stotina metara izmaknut od centra, ima četiri sobe i hodnike u kojima je naučio voziti bicikl. Naravno, ovde mu nije padalo na pamet da bilo šta razbije.

A i majka je bila zadovoljna. Tražeći najbolje riješenje, sedmicama je preturala namještaj, a on, jurcajući po dugačkim hodnicima, neprimjetno je gubio one debeljuškaste obraze i tako izmjenjen s tijelom koga prašina više ne može ranjavati, odmjeravao granice svog kruga, kojem stara zgrada nije pripadala. Tako ju je zaboravio. Kao da nije ni postojala, zakopavajući je ispod čistih ulica i dugih drvoreda.

A sad, izgledala mu je ljepše nego bilo šta iz njegovog kruga.

Vanja poželi da joj pride. Htio ju je pogledati izbliza i spustiti se u podrum gdje bi, opet, sjedio satima.

Okrećući se nervozno na sjedištu, ustade probijajući se pored dva putnička kofera i zaroni među ljude koji su ulazili s vana. Još samo jedan čovjek stoji ispred, i autobus će krenuti svaki sekund. Teško da se za to vrijeme može stići do izlaza. A i kiša pada sve jače. Možda će sutra biti ljepše vrijeme? Onda bi se mogao prošetati dovde, pogledati zgradu mirno, sa svih strana, a sad mu se svakako žuri kući.

Neodlučno stoeći, Vanja se još jednom osvrnu prema zgradi, kao da će mu to olakšati odluku, i u tom trenutku autobus podje niz most spuštajući se opet u njegov krug.

Vidio se samo još ravni krov zgrade i krošnja orahovog drveta, a nagli pljusak postade sve slabiji.

Vanja se pokuša sjetiti samo jedne stvari.

Zašto mu se večeras žurilo kući? Da ranije zaspi, ili da čita, rješava ukrštenicu, gleda kviz...

Da je onaj sedmogodišnjak, to ga ne bi zaustavilo. Istrčao bi po bilo kakvom vremenu i, bez premišljanja, jurio naprijed, znajući u

dubini duše da tu treba biti. A minut ranije, vagao je to s razlogom, kojeg se, čak, ne može ni sjetiti.

Zaglavljen među mokrim majicama putnika, Vanja se klackao lijevo-desno. Nešto ga je nagrizalo u prsima i vrat se krivio od tereta.

Njegovo lice, čiji odraz ugleda na staklu, nekad meko i spremno za oblikovanje, presijavalo se, kruto i zasjećeno ravnim crtama.

One su same postajale takve, a Vanja, ne znajući zašto, u tome nije uspijevao učestvovati.

PREVOD_POEZIJA

EVA ZONENBERG rođena je 1967. u Zombkovicama u Šleskoj. Živila je dugo u Vroclavu, gde je završila Muzičku akademiju i nastupala kao pijanistkinja. Studirala je i književnost. Sada u Krakovu završava studije filozofije i predaje kreativno pisanje. Već za prvu zbirku pesama dobila je 1995. prestižnu nagradu Georg Trakl. Na originalan način kombinuje poeziju s muzikom. Veoma je prevodena. Na sve evropske jezike. Na srpskom je u obimnijim izborima objavljivana u

ProFemini, Književnom magazinu, Književnom listu i Slovesima. Posebno je prisutna u Nemačkoj, u antologijama i pojedinačnim zbirkama. Objavila je sledeće pesničke zbirke: *Hazard* (1995), *zemlja hiljadu notesa/Ispovesti Lindzi Kempa/*(1997), *Planeta* (1997), *Povodac* (2000), *Bukteći tramvaj* (2001), *Čas ushićenja* (2005). Učesnica Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.

www.sonnenberg.pl

GODINA OGNJENOG ZMAJA

IV Pismo Bašu

Videla sam povesma oblaka – poput trake na mojoj knjizi „budističkih stihova“

Ni ti oblaci nisu bili oblaci kao što ni oni stihovi nisu bili budistički

Oblaci su se osvrnuli za mnom i rekli mi: opet se spremаш na daleko putovanje

Da su mogli – zanimljivo bi bilo saznati na koju stranu bi krenuli, na moju ili na tvoju?

Videla sam kako su u štampariji pravili one trake i oprezno
ih stavljali u knjigu
Toliko napora i rada posvećivali su nečem što se odnosi na
mene

Iznenada na Budinom prstu je izrasla mala livada ganuća
Da li su imali vremena da iz te knjige pročitaju makar jednu
pesmu?

Oblaci kao rukavice od jelenske kože skidane sa prstiju lovca
plavetnila
Moja knjiga nalik je na iznošene cipele Pipi duge čarape

Budističko ili nebudističko nije važno
Postoji samo jedno saznanje koje je bez ikakvog naziva

Da li zbog toga osećamo da neko odlučuje umesto nas?

Omalovaženi smo nečim neshvatljivim

Kako dopreti do moći koja prethodi svakom događaju?

Da li je istina ono o čemu ne govorim?

IV Pismo od Baša

U šaci imaš sumrak
Ne otvaraj je jer ćeš uplašiti tišinu

Pružam ti vodu
A ti umesto da ugasiš žed razmišljaš o kladencu

S poljskog prevela Biserka Rajčić

JOZEF STRAKA, češki pesnik, rođen je 1972. u Jablonci na Nisi. Studirao je psihologiju na Karlovom univerzitetu u Pragu, na kome je osam godina radio u Institutu za psihologiju. Od 2006. radi kao bibliotekar u Gradskoj biblioteci u Pragu, a od 2004. do 2008. uredivao je časopis Weles. Svoje tekstove objavljuvao je u časopisima *Tvar (Forma)*, *Host (Gost)*, *Weles*, *Pandora*, *Plž (Puž)*, *Vesnik Društva Franca Kafke*, *Almanah Vagon*, *Veronika* i u poljskim časopisima *Portret i Bohema (Boemija)*. Zastupljen je u *Antologiji češke poezije 1986–2006*, internet antologiji *Bacač krila (Vrh křidel)*, *Antologiji češkog radio feljtona 2002–2004*. Objavio je sledeće knjige: *i... druga vremena* (1994), *Zašto (1995)*, *Hotel Bristol* (2004), *Grad Mons* (2005), *Crkva u magli* (2008). Zanimaju ga savremeno slikarstvo i vizuelne umetnosti. Jedan od njegovih omiljenih pesnika je Fernando Pessoa. Voli hotelske sobe i predan je šetač po predgradima evropskih gradova. Učesnik Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.

IZ KNJIGE CRKVA U MAGLI

NOVEMBAR 1987

Dosledno se držimo prvobitnih predstava
doslovno smo njima opsednuti
beskonačne večeri
unapred čemo proglašiti otpisanim
i pored toga pre odlaska na spavanje
s malog prozora ispod kuhinje
prokontrolisajući svetla grada
ništa ne nestaje, mada...

***

Precrtana slika
odjek krika
prsti položeni na sivi malter
u uglu smotan tepih
„to međutim“, uzgred pomenuto, „nikada nije postojalo“
svako sedi u svojoj sobi
nepokolebljiv u svom zauzetom položaju

***

Ubijenim rečima
nikada se ne vraćati
otvaram prozor prema bašti
nešto me iznova vuče unazad
svet, ulice, od kojih su me delile godine,
poluispremeštana soba

***

Malčice sam se bojao vrata koja se zatvaraju
to me je podsećalo na nešto definitivno
na ograničenost: na žute stolove, crna lica, beo papir,
datume na rubovima velikih četvrtaka
a ponajviše na beskonačnost neprestanog beleženja
bilo čega bilo gde
možda sam, mada se toga ne sećam, tom prilikom
lutao gradom, samo da bih video kretanje ljudi
jer je jedini pokret koji sam mogao učiniti
u sobi, bilo kretanje zaoštrenih olovaka po belim
površinama

***

Ne želim to
doslovno iznuđujem poricanje
tajenje
zidova, zidanih ograda, pukotina
koje se više ničim ne mogu ispuniti,
oštih rezala, obrnutog t

ZAMORNE ODAJE II

Prsti se malčice prisiljavaju na čekanje
gladim sto, uzimam u ruke različite predmete
i ponovo ih vraćam nazad
posmatram šumu s arišovinom i belom vilom
između drveća
„radije“ se ne izražavam do kraja
naslanjam se o kavez na prozoru
„samo to...“
kroz nekoliko minuta opet sedam za sto,
brojim dane, udario mraz i ne prestaje
ljudi se ne pojavljuju ispred kuće
„radije“ ne izgovaram dalje reči
možda će dodati reč „još“ koja kao da je
istrgnuta iz druge rečenice

ZAMORNE ODAJE III

Tišina izražena bojama ili muzikom
jedva vidljivo, jedva čujno
mučno prolaženje gradom
kao da pojedine ulice više nikada neće
dobiti nekakvo lice
kao da je sve što je postojalo iščašeno
nekoliko sati kasnije sedim u praznoj
kuhinji
dan se bliži sutonu

naginje prema nevažnom
pomrčina prodire kroz prozor
na kraju će me celog progutati
u prostoriji svetli samo beli frižider
odavno nekorišćen
u cevima ponovo ono neobično šuštanje
u hodniku i neodređeni zvuci
blago pucketanje linoleuma
a dole kraj ulaznih vrata čuje se
lajanje psa

ON, KOJI BI MOGAO DA BUDE JA

Ponovo se počeo vraćati. Sada drugačije
nego pre više godina. Odlazio je povremeno
u skitnje po selima i salašima. Posmatrao ih je
drugačijim očima. Odjedared i voda koja je jurila drumom
nije mu delovala neobično kao nekad, mada je bila nekako
osobena, zbog topljenja snega u njemu. Mapu je prekrivao
malim krstićima i podvlačio gradove koje je već prošao.

Neprestano pr

***

Samо trosekundni odlomak
linije podzemnih puteva u drugačijim intervalima
samо dolasci ljudi
ostaci nečega, zbog čega zurim u pomrčinu
zagledanost
iznenadno trzanje figura u izbledelim mantilima

***

Bujica plesnivih reči
još, međuvreme
godine, kojih ču se vešto osloboditi
spoticanje

verovatno nužno, kraj onog puta na obali
pauza, sivozelene slike treperenja
i napuštene stvari

***

Imenovati nepobitnu srdžbu
iza onih kafanskih prozora
leden dodir prstiju
koji iznuđuje sklad
ili saosećanje
sve između toga nestaje u neprestanim ponorima
glas koji bi mogao nešto pokrenuti
odjedared čuti
kao...
ponavljaš za sebe
ali već bez reči, stisnutih usana
prsti koje ponovo posmatraš
već su neaktivni
položeni su na sto
krajnje slučajno
notes, olovka blizu njega
odjedared izaziva sažaljenje:
sutrašnji dan posvetiti šetnjama –
Pivarski ribnjaci oko kojih već sat vremena kružiš
u tebi izazivaju mutna sećanja na detinjstvo

NOVEMBAR 2007

Shvatiti mraz
usne koje se ne pokreću
kameni zid, o koji se oslanjaš
novembar u svojim praznim danima
poznaće samo smiraj
reči nestaju u dobrim zamislima
uništiti sve prethodno
bez ostatka u nekom nultom zgoditku, da
„da bude moguće..“
„da bude što je moguće bolje..“

kako?

okrenuti se prema šumi
plavoj turističkoj stazi koja vodi prema najbližem
selu

***

Slično klimanje glavom „da“, „molim“, „da“
preplitanje prstiju znači čekanje
ili: belo mesto sa svojim dugim mesecima
naznačenu uzajamnost
lice viđeno kraj kafanskog zida
isto nebo nalik na pokrivanje nečeg
prste položene na očne kapke
„molim“, „hvala, da platim“
pauza, tišina
zvuk stare kase
ulice koje se prostiru do svitanja

***

Na kraju to će biti samo bela mesta
mada s preciznim oznakama: kote, uzvišice
na kraju to će biti samo označene i obeležene kočićima
teritorije sa zabranom kretanja
s vlastitim prstima koji će neprestano
dodirivati plot
uvek iste bašte.
Jer su svuda plotovi i zidovi.

***

Siva površina predgrađa napaja se kišom
kišom pomešanom s belim pahuljicama
nekoliko dana s ledenom korom
branim se od kiše savršeno zgrčen:
ćutanjem, nesusretanjem
kada sam se tamo posle mnogo godina

ponovo vratio
prolazio sam istim mestima
dodirivao ogradu bivšeg letnjeg biskopa
i pratio osobu u crnom mantilu koja podseća
na mene od pre mnogo godina

BELA MAGLA

Ciglena crkva.
Vezane ruke.
Klupe na kojima sediš.
Bela magla koja te više neće napustiti.
A onda počne da pada gusta kiša, vertikalno – kad prolaziš
kraj žute zgrade srednje škole.
One godine tamo.
Udaraju po očima snežnim pahuljicama.

S češkog prevela Biserka Rajčić

KRISTIN BERGET rođena je 1975. na jugu Norveške. Trenutno živi u seocetu blizu Oslo. Kao mala svirala je klavir, a kasnije počinje da drži časove klavira pored nastupanja u okviru različitih ansambala. Klavir napušta zbog života na jednoj farmi u Irskoj, gde provodi nekoliko godina. Po povratku u Norvešku počinje da se bavi pisanjem poezije. Avgusta 2007. izla-

zi njena prva zbirka poezije *loosing louise* u izdanju Cappelen Forlag, Norveška. Nakon samo tri nedelje, objavljeno je i drugo izdanje ove knjige. Trenutno radi kao prevodilac sa švedskog na norveški jezik i priprema svoju drugu zbirku poezije.

Učesnica Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.

IZ KNJIGE *LOOSING LOUISE*

luiz kaže: ljubljena s, želiš li da odsviraš
onu pesmu o dvoje koji ne mogu da budu zajedno?
za nekih noći sviram harmoniku
u svetlosti fenjera, u zvucima pustinjskih životinja
pijemo brendi i pričamo o moru –
neka vrsta digresije
(luiz mi je kupila slamlnati šešir koji
nosim dok čekamo da
poprave auto u radionici.
kad budemo pošle, ja ču
privezati uzicu ispod brade
da ga vетar ne oduva)
iza venecijanera smo pripajena tela u laganom pokretu

svetlošću baterije prosijavamo odeću
da bismo u udovima iščitali priče
kobeljamo se iz peska u noć
krećemo se jedna ka drugoj da stvorimo
nov jezik
ona i ona nisu isto kao
ona i on prsti na licu
će stvoriti rečnik kukovi u ritmu
šapućem: neka sve ostane otvoreno
oči rukeimena

divlja loza rasplamsava zid kuće
šapuće naša imena
očekuju nas ovde u bašti
pratimo stazice u mraku
između dalija i žavornjaka
imenujemo cvetove po mirisu
reflektor se iznenada pali
od naših pokreta
u očima sija sjaj neoproštaja

luiz se vozila i vozila autobusom
htela je da dođe do mene i berbe jabuka
pale voćke koju sam držala u kesama
kraj kuhinje. luiz reče: doći ču
do tebe i praviću pitu (pitu od jabuka) onda
reče: znaš li zašto to radim?
zašto to radiš luiz, praviš mi pitu
(pitu od jabuka), luiz-na-ivici-suza.
kad bismo to znale odgovorila je, kad
bismo našli reči da shvatimo.
luiz sedi s druge strane kuhinjskog
stola napolju je jesen i
kiša i more je izbušeno kapima i ja
kažem: možemo li izdržati ova testa za pitu od jabuka
možemo li zaći za ove zidove luiz,
između šporeta i jeseni i možemo li izdržati još
kabanica

izlazim na kišu i sadim luk na
travnjaku. biće lepi na proleće
posle kiše i snega kada budeš ovde
    sa suzama
    potrebama
izgovoriću reči koje ne znam
ruke mi prelaze preko površine stola
pokušavaju da zgrabe pitu od jabuka zgrabe reči
u bezumnom jurišu ka opasnim snovima
noću kad plačeš na mojoj ruci
spasi nas ovih zidova

okrećemo lica
ka vetrū
jurimo kroz kapije
kroz ulice
sada se kuće prazne
fasade tamne
sada fijuci vetra prazne grad
ostale smo samo mi i padamo
u podrum
zakopane u zemlju.
u nekom drugom vremenu
će nas neko iskopati:
ostatke kostiju i tvoj smeh
da bi skovao nove teorije o
ljudskom rodu

luiz sortira đubre u kuhinji
papir i flaše vezuje kese
devojke takođe nazivaju đubretom

kaže kako razmišlja o tom da postane
papa, da drži skiptar u ruci
pokušava da se seti imena: jovana pavla
    erato
    luiz lene
naravno da smo svi usamljeni

naravno da smo mnogobrojni i
devojke takođe nazivaju razbijenim flašama
buđavi pire-krompir prljave gaće
vičem, nosim kese do odvodne cevi za đubre

luiz hoće da jede pesak
nož se spušta na lice, tama na oči.
nožas nema bombardovanja. u
pusitnji je tiho. nalazim te na podu umotanu u
kineski svileni bademantil sa nožem kraj
bedra. soba miriše na gvožđe, lepiš se smrdeći na
znoj i krv. noć na tvom licu, spavaš
nekakvim snom i vidim da ne sanjaš. želim da te
raspetljam, slomim i otvorim šaku, sklonim noć sa
tvog lica. noć ti pravi pruge na licu.
krv diktira boju koja ovde ne pristaje, ja
otvaram šaku okrećem te na stranu. šapućem ti u uho
sijamo zajedno. sijamo luiz. ti i ja
i pustinja napolju. pusti nož. dođi i lezi kraj mene.
u krevetu te brišem vlažnom krpom. imam zdelu
mlake vode u kojoj cedim krpnu. uskoro će
voda postati zagasito crvena. miris gvožđa se širi uz miris
noći, peska. prepoznaješ li miris peska ovde? prepoznaješ
li mene?
noć na licu, tama i miris gvožđa. luiz
koja hoće da jede pesak, koja želi da bude nož. svila
isečena, razrezi se lepe. želiš li da sijaš sa mnom,
priprij se uz mene. potrebne smo noći. oprala sam te
kao dete. ti si svilena put, svetlucavo meso, svilena nevesta

odlazim do parka i odavde sa uzvisine iznad grada vidim
fjord. vetar koji ne
uspevam da raspirim, svojim fijukom buši rupe u glavi, pa
razmišljanja o bogu (ili
ono beše o smrti) cure. kada sunce zađe prsti će se ukočiti na
vetru. preostaje mi
samo da ustaenm sa klupe i pođem.

S norveškog prevela Sofija Bilandžija

ROLAND ORČIK je rođen je 1975. u vojvodanskom gradu Bečeju. Od 1992. živi i radi u Segedinu (Mađarska). Na Univerzitetu u Segedinu je 2002. diplomirao na mađarskom jeziku i književnosti, i započeo postdiplomske studije komparativne literature. Piše poeziju, eseje, kritike i prevodi južnoslovensku književnost na mađarski jezik. Dosad je objavio dve pesničke zbirke: *Rozsdamaró* (2002), *Holdnak, Arccal* (2007). Pesme su mu prevedene na engleski, hrvatski, rumunski, slovenački i srpski jezik.

Učesnik Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.

FABRIKA PILIĆA

Nedaleko od naše ulice,
od trošnog raspeća,
gde vreme
nepomično tutnji
zardalim šinama,
naći ćeš farmu pilića.
Noću bismo se prikradali njenoj ogradi,
virili kroz uzane otvore,
špijunirali krvavim mrljama isflekane fabričke snove.
I cvikali usput
da će nas uhvatiti
i samleti zajedno s ostalim komadima mesa.
I ti si se jednako uplašila,
nisi htela cunjati okolo,
njuškati,
szaglászni.
Mislila si

da te otvore sada već samo
iz daljine, sa bezbedne udaljenosti posmatraš.
Ali, ispostavilo se da je odnos „unutra-spolja“ za tebe
zauvek izgubljen
u zadimljenoj romantici ruševina.
Zato si pijuknula i triput me zamolila:
hoću kući.
Nazad u nevidljivi grad,
iz kojeg i u koji si
pobegla
od rutinskog pokreta dželata.

LJUBLJANSKE REČENICE

Gotivim ljubljanske pandure,
grohotom se smeju političkim vicevima
na zabavnodosadnim
državnim manifestacijama.

A leže mi i ljubljanski beskućnici,
oni su najpouzdaniji pajtosi
na otvaranjima izložbi
slikara diletanata.

Volim i ljubljanske pivopije,
ne pitaju te odakle dolaziš,
ko si, kud si se to zateturao,
zanemaruju enigme te vrste.

Da, da, divim se ljubljanskim ženama,
u osmehu im se životljubno
smeje leto,
raduje apokaliptični sutan.

Dopada mi se i večernja atmosfera
ljubljanskih ulica,
kada zaromori šapat
drveća, zgrada, spomenika.

Ali, ono što mi najviše nedostaje jeste
jedna kratka, štura
ljubljanska rečenica
kojom, poput krvi u žilama, struje reči.

CRTICE IZ GRČKE

„...kao neko ko zaboravlja
kuda ga vodi put.“

(*nevidljivo zbivanje*)

Snegovima isflekani vrhovi
Olimpa deru kroz oblake
i, poput titana,
opsedaju nebo.
Upijam u sebe prizor planine,
njenu daljinu, prostranstvo,
i, kao kuće duž obale
il zrnca peska
pod mojim nogama
utapam se u krajolik,
u suncem obasjanu molitvu pejzaža –

(*hučanje*)

More se stapa sa nebom,
a moj pogled s horizontom
i sa maštom;
ne znam
da li nebo ili more
to huči oko mene.
Pomišljam, pa da, evo ih,
zajednički damari plavetnila.

(*Heraklit*)

Suprotnosti su me unisono
ismevale
kada mi je užareno sunce

nagorelo leđa,
a ipak sam od hladnog vетra ozebao.
Uveče mi je plamtela kožа
a zubi su mi cvokotali –

(pesma)

Ako je ovde sve sama poezija,
onda ne iznenađuje to
što samo pesma o poeziji može
verodostojno govoriti o ovom predelu,
ali samo o predelu,
jer homerskog helenizma,
baš kao ni tolstojevskog čovečanstva
nema,
a možda ga nikad nigde i nije bilo,
osim u pesmama –

(kopije)

Posvuda gipsane i plastične
kopije egzotične prošlosti.
Nacija je egzotična
kao neki butik –

(ruševine)

U sve užim i užim
koncentričnim krugovima
obilazimo antičke ruševine
naše krhke memorije,
koračajući ka sve širem i širem
unutrašnjem središtu –

(izgnani bogovi)

Najuočljivija razlika
između ljudi i
pasa lutalica sa ovih prostora
jestе u tome što ovi potonji ne samo
između 1 i 6 sati popodne,

nego od jutra do večeri prave sijeste,
od kolevke pa do groba,
kao neki smrtni, sa Olimpa
izgnani bogovi,
apatriidi, ali ne stranci –

(poezija putničke torbe)

A turisti su, upravo suprotno:
stranci, ali nikada apatriidi.
Dug je potrebno prevaliti put
da bi se iz turiste preobrazio u putnika,
večito pristižućeg, a ne u stranca
koji svuda stigne.
Preobražaj počinje sa
putnom torbom,
a završava se činom putovanja –

(drugi)

Nije bogzna kakva mudrost
uočiti razliku između
računara
i Meteora.
Obe su stvari božanske.
U jednoj se
u virtuelnom beskraju
praćaka žudnja,
a u drugoj –

(lice provalije)

Ne bih želeo da budem kaluđer
u crnoj mantiji u nekom od
manastira Meteora.
Ne zato što sam ja, sad,
kao, neki ateista,
jer poricati ili tvrditi
da postoji ili ne,
a onda se oko toga svađati
jednako je smešno.

Pre bih rekao, zato
što imam strah od visine
ne bih smeо dan za danom
gledati u krševito lice provalije –

(*Niče*)

Dvaput napisati isto,
natrapati na isti čorsokak?
To može samo na solunskoj pijaci.
U grozničavom vrtlogu
buče, huče, namamljuju,
masline, alva, riba,
gromko sija sunce:
uvek je drugo ono što je isto –

(*ostatak*)

Starogrčki su pesnici slobodu
zamišljali u vezanom stihu.
Hranila ih je tradicija.
Mene ona proždire
kao Saturn svoje sinove.
A što ostane,
to je samo šaka kostiju,
rite uspomena,
crtice –

(*fotografija enterijera I*)

Vreme u kamenom vrtu Aja Sofije drugačije je nego ono
sa one strane zida, proždrljivo: sve ono što se odvojilo
ovde se spaja, i nema ničeg što bi ovu stamenu palatu i
njenu hladnjikavu snagu moglo pomešati s ravnodušnim
haosom modernih zgrada. Ni sa istočne, ni sa zapadne
strane
ništa je ne može slomiti –

(*fotografija enterijera II*)

– ovde ti niko ne govori

da ti ovako ili onako valja živeti il mreti, utočište je ova
stara taverna, okrepljuje ova metaksa i vino,
s one strane dobra i zla, božanski, puni bitak poprima ukus
komine.

(*presokratovci*)

Na terasi jedne krčme u Kalambaki
sede stalni gosti
oko tri sata popodne.

Sijesta.

Ne brinu ih
ni spasenje ni kraj sveta,
a ponajmanje, valjda, nastupajući
parlamentarni izbori.

Kartaju se, katkad
prokomentarišu igru.

Njihov arke blago omamljuje,
miris anisa širi se
vazduhom,
čini mi se
da na trenutak razumem
njihov jezik –

(*razglednica*)

– grimizni zalazak Sunca,
par koji se šeta na obali,
samo par centi i naš je,
moći ćemo da kažemo da smo bili ovde,
tu razglednicu bih najradije
(ako ćemo o stvarima srca...)
zgužvao, nek se otrca taj
kič, nek ostane ogoljeno
onih nekoliko reči
što ih je naše zajedničko vreme urezalo na poleđini.

GARFIELDOV LOKALPATRIOTIZAM

Umreti zimi?
Ne pada mi na pamet.
Nego kad mi dođe
mojih pet minuta.
Mogu ja i bez Švajcarske
(ne bih je, naravno, odbio...)
na nasipu mogu
bez vize da se sankam,
grudvama da gađam
klince iz komšiluka,
da se rugam njihovom snešku beliću,
modelovanom po meni,
da se malo proeskimim s njihovim cicama u igloima.
Najzad, radosti su svakome skrojene po meri,
a to ih čini lokalnim.
Dodijala mi je lirska histerija,
baš kao i oni obavezno tužni,
vojničkom disciplinom u rimovane šeme uterani
epitafi.
Što se ne bih širokim kezom smešio?
Što mi ne bi uvek cureli med, a naročito mleko?
Lagano dozirajmo ataraksiju.
A oskudica nek potraži sebi kantu,
neka sedne na nju, creva nek isprazni,
drugog neka zaglupljuje.
Sad mi se nimalo ne kmeči,
neka jauk sad drugome ječi.
Imam ja još fore, rano mi da riknem.

DELETE

Upotreba čoveka

Program Spelling Check
podvlači mi reč holokaust.
Obeležava je crvenom bojom,
kao nekakav čir
na bolesnom telu teksta.
Predlaže njeno brisanje.
Za nju u memoriji nema mesta.

PARTIZAN U PRASKOZORJU

Da li bi prepoznao Draganu,
kada bi njenu glatku kožu
koju si tako često mazio nežno,
video ugljenisanu,
i kada bi ruševine bile ispunjene
oštrim smradom nagorelog mesa mesto
njenog mirisa?

I šta bi rekao svom detetu,
kada bi ti njegova izvrnuta creva
visila u rukama,
bi li se setio nadimaka bezbrojnih,
da li bi u razbucanim organima
prepoznao svoje derle?

I ti možeš postati neočekivanom metom.
Da li bi prepoznao sebe,
svolu naciju, rasu,
jezik maternji
u sakatim rečenicama,
krvavim komadima mesa,
dronjcima razbacanim?

Lamentiraš o licu užasa,
o širi apokalipse,
kao kakav partizan u praskozorju,
al zakazaće ta tvoja
napaljena mašta,
prdnuće u čabar sve tvoje teorije,
kada ti u spavaću sobu
sa satarama nagrnu.

PEDALE OKREĆEM, DOK U MESTU STOJIM: MILANO

Nakon gorde, blindirane
pompe
u jednom sporednom sobičku
Kastela Sforceska

najednom cikne bol.
Čelavi Isus
visi na krstu,
više liči na razbojnika
nego na Boga,
od drveta istesano
sirovo umiranje.

Napolju je padala kiša,
nebo je pralo
vrele ulice Milana,
od vlage se iznenada
izboraše lica sa plakata,
ispod osmeha ukaza se tada
krezuba mudrost vremena.

A onda nam je jedno sićušno čudo
dozvolilo da uđemo
do toliko žuđene freske.
Udaljiti se od grupe,
bliže večeri.
Nije se dalo primetiti
da se u tom zajedničkom trenutku
izdaja podmuklo prišunjala
na samo pljuvomet od srca.

Isus u neograničenim količinama,
sve sama harmonična
patnja raskošnih boja.
A i naš srednji vek
kao da se boji da prizna
da ne veruje ni u šta,
samo u ono što je viđeno,
u to tupavo utuvljavanje
bukvalne verzije priče.

Nos nas sprečava
da vidimo dalje od
Hristovog probušenog stopala,
da prevaziđemo taj umrli corpus.
Ali, čak i kada bi nam pogled dopro dalje od rane

pitanje je kako bismo podneli
odlazak drugoga,
bismo li mu, možda, zabrinuto poručili
da se čuva,
da nas ne ostavlja same.

A ne kao na emauskoj večeri,
gde je čudo
neprikazano,
no prisustvo njegovo, poput pomrčine,
prisno tinja.
Na svim licima zaprepaštenost,
osim na Jednome:
bore na licu stare poslužiteljke
izgladiše se od spokoja:
gleda u načetu krišku hleba.

Od požude crkve
osluzaveše
vitki stubovi duomoa,
baš kao i izlozi La Rinašentea.
Gomila vrlih mantijaša
tumara kroz paradizo
ko zalutali turisti
kroz kineski tržni centar.

U džungli motora, automobila,
bicikl je pravo iznenađenje,
nema on, čini se, prestiža
u biznis-lendu.
A uzbudljivije je zastati katkad,
pedale okretati a stajati u mestu,
bez ciljeva preosvećenih.
Bitisati, tek onako,
a onda, kad bude dosta:
prestati.

REPORTAŽA IZ LAJBAHA

Gustav bi posle svake predstave
stukao dve čaše plzenskog
– ni manje ni više –
sa pajtosima iz gostonice Pri Roži.

Tako je započelo dirigentsko čudo:
Čarobna frula i dve čaše piva.

Ljubljana je u to vreme tek zakrpa
na poderanom džaku K. und K. Monarhije,
no sa Gustavom je varošica zagrmela
što je i bečke vlasti uzrujalo.

Država skrbi – krevelji se stotinu
godina kasnije grupa Lajbah, razbucavši lepo-
zvuku budućnost u paramparčad industrijskih zvukova,
što je i beogradske vlasti uzbudilo.

Padoše imperije, jedna na drugu,
Uz muzičku pratnju uši što para,
Al nije se menjala suština stara.
Ako ništa, a ono zbog muzike: vredelo je truda.

RUHEVOLL

Jutarnji zraci sunca
cede se
kroz krmeljive krošnje
mešajući se sa finom
parom od čaja.
Vrapci kljucaju
na simsu spokoja,
neobuzdani kikot
proleće baštom, od sreće
žmarcima prožetom.
Letucka blaženstvo,
škakljiva svila jesenja.
A onda tiho, skoro kradom,
spusti se veče.
I tupo, jedva čujno
kucanje na vratima.
Neznanci neki otvaraju vrata:
kroz tminu
u rite odeveno
bradato dete
na štake oslonjeno.
Nem ismersz meg¹,
pita.
Nestaje.
Kao san što iščili kroz koprenu
buđenja.

S mađarskog preveo Marko Čudić

---

¹ Ne prepoznaćeš me (prim. prev.)

VALERIO KRUČANI rođen u Rimu 1977. Pisanjem počinje da se bavi sa 17 godina, a prve nagrade za književnost i pozorište dobija 1999, odnosno 2000. Prvu nagradu za poeziju dobija 2000. od Nacionalnog Sindikata Pisaca. Učestvovao je na mnogobrojnim književnim festivalima i projektima umetničkog karaktera širom Europe.

Bio je nominovan za proznu i pesničku nagradu ALIAS koju dodeljuje grad Melburn. Godine 2007. učestvovao je na Malta Mediterranean Literature festivalu u organizaciji Literature Across Frontiers, a marta 2008. učestvovao je na London Festival of Europe u organizaciji European Alternatives. Trenutno živi u Španiji, u Madridu, i uključen je u kulturni projekat Red de Arte Joven, a radi i na romanu i scenariju.

Učesnik Beogradskog festivala poezije i knjige 2008.

IZ KNJIGE GRADOVIMA SU OČI UVEK OTVORENE

jedan čovek ispljunut ni od kud kruži gradom. vazduh
poznaće kvalifikacije, mere, razgovore. već je raširio zavesu
dana, a ipak osećaj znojavog umora i dalje se lepi na zidove,
na kožu, na pruge, na glave, na asfalt, na sve.

još uvek je zatvoren pansion
idem na trg pobede
pored klupa bioskopa na otvorenom
nekoliko plavih sedišta
pored kanti punih kokica i praznih flašica

grupica kineza
gipko izvodi jutarnju koreografiju
jedna žena u žutom
prati dva mršava mladića
desno se kroz lepet vrabaca ističe
bela zidina pozorišta senki
prolazi tramvaj bruji metro

kler je prošla krzo struje, šupljine, cevi, tokove. čovek nije mogao ništa manje nego da postane istraživač, rudar tog rudnika koji ljubomorno čuva jednu svetlost u najdubljem podzemlju. ne mogu, a da joj ne govorim, u tišini,

progutaj svoje suze za mene, ženo
progutaj više nego što možeš
podigni glavu i gutaj tihو

progutaj pre nego što tvoja krv
postane solana ljubavi
tužna, usamljena, nepoznata

a ne može se ni prekoračiti prag bara. može se probiti zvučni zid, može se psovati i kleti nebo. ali najviša tačka je terasa koja je previsoko da bi se mogla dosegnuti. naš čovek je, međutim, išao drugačije. kler ga nije čekala tamo. ona je već bila negde drugde. a od njega nije ostalo ni traga.

„volim te. ljubavi. ljubavi moja“
zloupotrebljeni slogovi
sada umočeni u jednu bočicu
strašnog rastvora
koji je rastopio u pismu
pokretne foneme
glasnica

život koji on živi
ona može da razume.
po rukama papirići od karamele
korišćeni prezervativi iskrvavljenе
maramice papirni otpaci
isušeni iskidani koverti

ja sam karamela od rabarbare
ispala u apoteci
značajna po tome što je završila u tvojim rukama

ja sam rečime isčeđeno
snagom tvoje želje
ime obešeno o nit sluzi
na poslednjoj zelenkastoj grani
jedne voćke

palo je ime,
kupim ga
mračna želja
jača željan sam
tebe

uvek postoji poslednji put, nagoveštaj kraja, gradilište koje se zatvara na pola, i radnici koji lutaju gradom. u najboljem slučaju mogu da ukradu zrnce belog peska... i tu se oproste. u krvi kluča strast na svakom dušeku, divanu, zidu ili automobilu. i svaki put ne ostane ništa osim slutnje kao malog spomenika kraja.

kapi žuči su postale
tvoje duge:
ja sam zavaljen na divanu
ti ispod tuša, kroz zidove
pozivaš podi sa mnom
tvoj ukus ispod mojih noktiju
spira se u lavabou
ostaje pepeo, nenamešteni kreveti
i bočica tvojih blaga orijenta
koja su sačuvana u činu
tvog gledanja negde drugde

gradom prolaze razne vrste ljubavnika. svak je želi na svoj način. svak, po njoj, ima jedno odelo, jedan akcenat, jedan pogled. ali ona, kao i grad, nikada nikome ne odgovara do kraja.

u dimu odlaze naše ljubavi
kroz sms, zvonjavu
kap vina i hiljadu
filipa morisa
koji raspiruju moj bronhitis.
ovaj zvuk koji sada
ispuštam, je jezik
koji gori zbog tebe.
a glupavi jastuci
ne pamte tvoj miris.

Sa italijanskog prevela Ivana Rajićić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
82+7

TREĆI Trg [Elektronski izvor] :
elektronski časopis za književnost i
umetnost / glavni urednik Milan Dobričić ;
odgovorni urednik Dejan Matić. - Online
izd. - Elektronski časopis. - God. 1, br. 1
(maj/jun 2004). - Beograd (Jurija
Gagarina 37/63) : Udruženje gradana Treći
Trg, 2004-
Internet pretraživač
Način dostupa (URL):
<http://www.trecitrg.org.rs> - Tromesečno. -
Nasl. sa nasl. ekranu. - Izvor opisan dana
22.02.2006.
ISSN 1820-2071 = Treći Trg (Online)
COBISS.SR-ID 115388428